

Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje
Višja strokovna šola

DIPLOMSKO DELO

Urška OBLAK

Celje, september 2022

Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje
Višja strokovna šola

CPU d. o. o., so. p.
Vrazova 9
2270 Ormož

Diplomsko delo
v višjem strokovnem izobraževalnem programu Snovanje vizualnih komunikacij in
trženja

**Vloga ponovne uporabe v notranjem oblikovanju
in dekoriranju**

Kandidatka: Urška Oblak _____

Mentorica predavateljica: mag. Petra Pižmoht, prof. lik. ped. _____

Mentorica v podjetju: prof. lik. um. Barbara Jančič _____

Celje, september 2022

Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje
Višja strokovna šola
Ljubljanska cesta 97
3000 Celje
www.hsu.si
referat@hsu.si

Številka: S-57
Datum: 6. 6. 2022

Študijska komisija Višje strokovne šole je preučila predlog teme in naslova diplomskega dela, ki ga je predložila.

Urška OBLAK z vpisno številko **13040370166**,

študentka višješolskega strokovnega programa **Snovanje vizualnih komunikacij in trženja**.

Komisija ugotavlja, da je tema diplomskega dela s predmetnega področja **Recikliranje v oblikovanju**.

SKLEPI ŠTUDIJSKE KOMISIJE

1. Odobri se predlog teme diplomskega dela.
2. Odobri se naslov diplomskega dela:

VLOGA PONOVNE UPORABE V NOTRANJEM OBLIKOVANJU IN DEKORIRANJU

3. Imenujeta se mentorja:

mentor predavatelj:	Mag. Petra Pižmoht
mentor v podjetju:	Barbara Jančič, prof. lik. umet.

Diplomsko delo izdelajte v skladu s "Pravilnikom o izdelavi diplomskega dela in diplomskega izpita" ter ga oddajte v referatu šole.

Andreja Gerčer, univ. dipl. inž. agr.,
predsednica študijske komisije

Nada Reberšek Natek, univ. dipl. inž. agr.,
ravnateljica

Izjava o avtorstvu diplomskega dela

Podpisani/-a **Urška Oblak**

z vpisno številko **13040370166**

sem avtorica diplomskega dela z naslovom:

Vloga ponovne uporabe v notranjem oblikovanju in dekoriranju

S svojim podpisom zagotavljam, da:

sem diplomsko delo izdelala samostojno pod mentorstvom:

mag. Petre Pižmoht, prof. lik. ped.

in pod mentorstvom v podjetju:

prof. lik. umetnosti Barbare Jančič

V Celju, dne _____ Podpis avtorice: _____

Zahvala

Diplomskega dela ne bi mogla napisati brez pomoči in podpore.

Na začetku bi veliko zahvalo poklonila svoji mentorici iz šole, mag. Petri Pižmoht, prof. lik. ped., za ves njen čas, potrpežljivost in vso pomoč pri izdelavi naloge.

Zahvala gre tudi moji mentorici v podjetju, prof. lik. umetnosti Barbari Jančič, za vso njeno vzpodbudo v težkih časih pisanja, njen čas ter pomoč pri idejah in izdelavi diplomske naloge, podporo pri izdelavi projekta ter vseh slikah in za vso dobro voljo.

Najlepša hvala podjetju Center ponovne uporabe, d. o. o., so. p., za sodelovanje in pomoč pri pisanju.

Hvala vsem sodelavcem in strankam iz Centra ponovne uporabe Ljubljana, ki so mi bili vedno pripravljeni priskočiti na pomoč pri pisanju diplome ter izdelavi projekta. Hvala tudi vsem drugim, ki so sodelovali pri pripravi otroške sobice v Centru za socialno delo v Slovenskih Konjicah.

Zahvala gre prav tako moji družini, predvsem staršem za vso njihovo spodbudo ter podporo pri pisanju diplomske naloge. Hvala, da nad mano niste obupali.

Zelo veliko zahvalo si zaslužita moj fant Tilen ter najboljša prijateljica Kristina za vso njuno moralno podporo, prijateljstvo in razumevanje.

Izvleček

Odpadki ne izginejo, ko jih enkrat odpeljejo smetarji izpred našega doma. Veliko smeti konča na različnih odlagališčih in več kot polovica le-teh je še vedno uporabnih.

Zaradi večanja potrošništva je začela nastajati velika količina odpadkov, odgovor ljudstva na to je bil, da so se po svetu začeli izoblikovati in nastajati centri ponovne uporabe, ki spodbujajo k ponovni uporabi in podaljšanju življenja dobe odpadkov. Tako so nastala nova zelena delovna mesta.

Ponovna uporaba prinaša več dobrih stvari kot slabih. Poleg zmanjševanja odpadkov vpliva tudi na zmanjševanje onesnaževanja toplogrednih plinov, porabo primarnih materialov ter pripomore k ohranjanju okolja.

Eden izmed pozitivnih vidikov ponovne uporabe je velikokrat varčevanje z denarjem. Dandanes imata kakovostno pohištvo in dekoracija visoko ceno. Zmanjšanje finančne teže nudi ponovna uporaba. Iz druge roke se lahko kakovostno pohištvo in dekoracija predelata v nekaj, kar se bo popolno prilegalo kateremukoli stilu notranjega oblikovanja, naj bo to industrijski, tradicionalni ali kmečki. Veliko idej se lahko najde na spletnem omrežju.

Kot primer opremljanja iz predelanega pohištva je opisan potek projekta izpod okrilja podjetja Center ponovne uporabe d. o. o., so. p. Da pa centri ponovne uporabe še vedno niso poznani pri veliko ljudeh, potrjujejo tudi rešitve izvedene ankete.

»Kar potrebujemo, je up-cycling, kjer imajo stari produkti večjo vrednost, ne manjše.«
(Pilz 1994)

Ključne besede

ponovna uporaba, upcycling, center ponovne uporabe, notranje oblikovanje, slogi notranjega oblikovanja

Abstract

Waste doesn't disappear once it is taken away from us by garbage collectors. A lot of them end up in various dumping grounds and over half of them are still usable.

Due to the increase in consumerism, a large amount of waste began to be generated and people responded to this problem by forming and creating reuse centres all around the world, which encourages people to reuse. Thus, new green jobs were created.

Using reused things brings more advantages to the world than disadvantages. Not only does it reduce waste, it also affects the world by reducing gas pollution, focusing on the consumption of primary materials and helping to maintain the environment.

One of the advantages of reuse is also saving money. Nowadays, the majority of quality furniture and decoration have a high price. And saving money is possible by reusing different things. Second-hand furniture and decor can also be of high quality and can be transformed into something that will fit perfectly with any style of interior design – be it industrial, traditional or rustic. Many ideas of upcycling can be found on the web.

An example of furnishing with upcycled furniture is the project of the company Center ponovne uporabe d. o. o., so. p. The fact that reuse centres are still unknown to many people was also confirmed with the results of research.

»What we need is up-cycling, where old products have more value, not less.«
(Pilz 1994)

Keywords

reduce, upcycling, reuse center, interior design, types of interior design

Kazalo vsebine

Kazalo vsebine.....	VII
Kazalo slik.....	IX
Kazalo grafov	IX
Kazalo tabel.....	X
1 Uvod.....	1
2 Namen in cilji	2
3 Raziskovalne hipoteze	3
4 Pregled dosedanjih raziskav in objav	4
4.1 Centri ponovne uporabe in pojem »upcycling«	4
4.1.1.1 Centri ponovne uporabe.....	4
4.1.1.2 Pojem »upcycling«	5
4.1.2 Ponovna uporaba/»upcycling« skozi zgodovino	6
4.1.2.1 Druga svetovna vojna	6
4.1.2.2 Od osemdesetih do devetdesetih let.....	7
4.1.2.3 Enaindvajseto stoletje	7
4.1.3 Centri ponovne uporabe po svetu	7
4.1.3.1 Nemčija.....	7
4.1.3.2 Estonija	8
4.1.3.3 Poljska.....	9
4.1.3.4 Belgija.....	9
4.1.3.5 Nizozemska.....	9
4.1.3.6 Škotska.....	9
4.1.4 Centri ponovne uporabe po Sloveniji	10
4.1.4.1 Center uporabnih predmetov -CUP Izola	10
4.1.4.2 Center ponovne uporabe, d. o. o., so. p.....	10
4.1.4.3 Center ponovne uporabe DEPO Vrhnika.....	10
4.1.4.4 Fundacija Vincenca Drakslerja za odvisnike, so. p.	11
4.1.4.5 Center ponovne uporabe Škart.....	11
4.1.4.6 Kramarija	11
4.1.4.7 Središče ponovne uporabe Ropotarnica Maribor.....	11
4.1.4.8 Zavod KNOF, so. p.....	12
4.1.4.9 Društvo Muca CUPatarica, so. p.	12
4.2 Notranje oblikovanje in dekoriranje.....	12
4.2.1 Slogi notranjega oblikovanja, ki vsebujejo ponovno uporabo.....	12
4.2.1.1 Skandinavski stil notranjega oblikovanja	13
4.2.1.2 Obalni/morski stil	14
4.2.1.3 Minimalistični stil notranjega oblikovanja	14
4.2.1.4 Industrijski stil notranjega oblikovanja.....	15
4.2.1.5 »Shabby chic«.....	16
4.2.1.6 Sodobni stil notranjega oblikovanja	17
4.2.1.7 Boemski stil notranjega oblikovanja.....	17
4.2.1.8 Podeželski stil notranjega oblikovanja	18

4.2.1.9	Moderni stil notranjega oblikovanja.....	19
4.2.1.10	»Mid-century« stil notranjega oblikovanja.....	20
4.2.1.11	Tradicionalen slog notranjega oblikovanja.....	21
4.2.1.12	Francoski slog notranjega oblikovanja	22
4.2.1.13	Eklektični slog oblikovanja	22
4.2.2	Prednosti in slabosti centrov ponovne uporabe ter same ponovne uporabe v notranjem oblikovanju in dekoriranju	24
4.3	Ponovna uporaba v notranjem oblikovanju in dekoriranju danes ter konkretni primeri	25
4.3.1	Joanne Condon.....	25
4.3.2	Catherine Keher	26
4.3.3	Becky Lamb.....	26
4.3.4	Kristen Hubert.....	26
5	Raziskovalne metode.....	27
5.1	Center ponovne uporabe, d. o. o., so. p.....	27
5.1.1	Predstavitev podjetja Center ponovne uporabe, d. o. o., so. p.....	27
5.1.1.1	Osnovni podatki podjetja	27
5.1.1.2	Strateški cilji	28
5.1.1.3	Procesi v podjetju.....	28
5.1.1.4	Partnerji podjetja.....	29
5.1.2	Projekt Prenova sobice za srečanja otrok in staršev v Centru za socialno delo (CSD) v Slovenskih Konjicah	30
5.1.2.1	Inspiracija in zasnova ideje.....	31
5.1.2.2	Iskanje in priprava pohištva ter predmetov.....	32
5.1.2.3	Izvedba projekta.....	34
5.1.2.4	Rezultati in odzivi.....	36
5.2	Predstavitev in namen ankete.....	37
5.2.1	Rezultati ankete.....	37
6	Rezultati in razprava.....	43
7	Zaključek	44
8	Viri in literatura	45
9	Priloge	50

Kazalo slik

Slika 1: Primer skandinavskega stila notranjega oblikovanja	13
Slika 2: Primer obalno/morskega stila notranjega oblikovanja.....	14
Slika 3: Primer kuhinje v minimalističnem slogu notranjega oblikovanja.....	15
Slika 4: Primer industrijskega stila v notranjem oblikovanju	16
Slika 5: Primer dekoracije v stilu shabby chic	16
Slika 6: Primer sodobnega notranjega oblikovanja.....	17
Slika 7: Klasičen primer boemskega sloga notranjega oblikovanja.....	18
Slika 8: Primer kuhinje v podeželskem stilu	19
Slika 9: Primer modernega sloga notranjega oblikovanja.....	20
Slika 10: Primer modernega »Mid-century« sloga notranjega oblikovanja.....	21
Slika 11:Primer tradicionalnega sloga notranjega oblikovanja.....	21
Slika 12: Primer rokoko francoskega stila notranjega oblikovanja.....	22
Slika 13: Primer bivalnega prostora v eklektičnem stilu notranjega opremljanja.....	23
Slika 14: Logotip podjetja Center ponovne uporabe, d. o. o. so. p.	27
Slika 15: Pisarna pred prenovo.....	31
Slika 16: Heksagona zidna dekoracija —inspiracijska slika.....	31
Slika 17: Kavč pred preobleko	33
Slika 18: Prebarvani stoli.....	34
Slika 19: Namestitev folije	35
Slika 20: Kolaž končanega projekta	36
Slika 21: Trajnostne blazinice za odstranjevanje ličil	3
Slika 22: Ženski predpasnik	3
Slika 23: Okrasna blazina	3
Slika 24: Zapestnica ELEKTRA 01	4
Slika 25: Na novo preoblečen pisarniški stol	4
Slika 26: Kavna mizica.....	4

Kazalo grafov

Graf 1: Spol	37
Graf 2: Število odgovor na vprašanje Starost.....	38
Graf 3: Regija	38
Graf 4: Odgovori na vprašanje »Ste že kdaj opremili stanovanje, hišo ...?«.....	39
Graf 5: Podatki o vprašanju »Kako dobro poznate naslednje sloge notranjega oblikovanja?«	39
Graf 6: Prikaz odgovorov na vprašanje »Se zavedate, da so trenutno odpadki in zmanjševanje odpadkov eden večjih problemov človeštva?«	40
Graf 7: Prikaz odgovorov na vprašanje »Poznate pojem ponovna uporaba?«.....	40
Graf 8: Prikaz odgovorov na vprašanje »Ponovna uporaba pomeni, da starim in odpadnim predmetom vdihnemo novo življenje. Z ozaveščanjem ljudi se ukvarjajo različni centri ponovne uporabe. Ste že kdaj bili v takšnem centru/podjetju?«	41

Graf 9: Poznavanje različnih centrov ponovne uporabe.....	41
Graf 10: Prikaz ponovno uporabljenih izdelkov in katere bi anketiranci kupili	42
Graf 11: Prikaz odgovorov na zadnje vprašanje v anketi.....	42

Kazalo tabel

Tabela 1: Prednosti in slabosti centrov ponovne uporabe.	24
Tabela 2: Prednosti in slabosti ponovne uporabe v notranjem oblikovanju in dekoriranju	25
Tabela 3: Kako dobro poznate naslednje sloge notranjega oblikovanja?.....	2
Tabela 4: Seštevek cene za delo pri projektu.	8

1 Uvod

Predmetno področje, na katerega se nanaša tema diplomskega dela, je Recikliranje v oblikovanju.

V današnjem času nastaja vedno več in več t. i. »odpadkov« – predmetov, ki jih ljudje iz različnih razlogov odvržejo. Ti »odpadki« so lahko le predmeti, ki so se jih ljudje naveličali, so jim v napoto, so si zaželeli boljših ali novih stvari, so neke malo poškodovani, pokvarjeni ali pa obrabljeni. Teh odpadkov je vedno več, prostora za odlaganje in uničenje pa vedno manj. Toda ljudje se tega ne zavedajo ali pa jim preprosto ni mar. Po drugi strani postaja kakovostno opremljanje doma, ki bi bilo udobno in unikatno, precejšen finančni zalogaj.

Že v starih časih so ljudje zaradi pomanjkanja denarja ali lastnine stvar, ko je nehala služiti lastniku, predali naprej ali pa našli način, da jim je služila kako drugače.

Dandanes se je na to pozabilo zaradi prenasíčenosti ter lahko dostopnosti predmetov, ki jih ljudje potrebujemo. Za zmanjšanje odpadkov in ozaveščanje zelenega življenja so po svetu nastali centri ponovne uporabe, za katere v Sloveniji ne ve veliko ljudi ali pa ne poznajo njihovega poslanstva.

Za temo ponovne uporabe v notranjem oblikovanju sem se odločila, ker me obe področji zanimata – na področju ponovne uporabe imam tudi nekaj delovnih izkušenj. Zaradi počasnega prihoda gospodarske krize bo ta tema vedno bolj aktualna, saj bodo stanovanja, hiše ter ostali predmeti dražji; če si boš privoščil novo stanovanje, ti lahko zmanjka denarja za njegovo opremo. Tu bo nastopila iznajdljivost in ustvarjalnost posameznika pri uporabi predmetov in pohištva, ki ga že ima na voljo, ter centri ponovne uporabe. S tem se bom kmalu ukvarjala tudi sama, ko si bom ustvarjala lasten dom.

Namen diplomske naloge je ljudem približati idejo o reševanju narave s pomočjo reduciranja odpadkov, jim približati centre ponovne uporabe in jih navdušiti, da prenovljene stvari – bodisi jim je spremenjen namen, bodisi njihova funkcija ostane enaka – uporabijo pri opremljanju ali se odvrženim predmetom lotijo sami vdihniti novo življenje.

2 Namen in cilji

Velikokrat slišimo izraz, da nas bodo odpadki pokopali. Kako pa se temu izognemo?

Namen diplomske naloge je soočiti se s tem, kako lahko že odslužene stvari prepletemo z vsakdanjim življenjem. Natančneje, kako lahko pri prenovi oz. opremljanju doma uporabimo takšne stvari.

Glavno raziskovalno vprašanje naloge je »Kakšna je vloga centrov ponovne uporabe v notranjem oblikovanju in dekoriranju?« Za lažje razumevanje se vprašanje razdeli na podvprašanja:

- Kaj je pojem »upcycling« oz. ponovna uporaba?

Kako se je ponovna uporaba razvijala skozi zgodovino ter kakšna je njena vloga v današnjem času.

- Kaj so centri ponovne uporabe, kje jih najdemo in kakšna je njihova vloga?

V raziskovalni nalogi se bom poglobila v nekatere različne centre ponovne uporabe tako v Sloveniji kot tudi drugod po svetu, kakšen je njihov namen poleg vzpodbujanja ponovne uporabe in kje jih lahko najdemo.

- Kako lahko ponovno uporabo vključimo v opremljanje lastnih domov, delovnih površin ter drugih prostorov in ali obstajajo ljudje, ki so nam lahko vzgled?

V diplomski nalogi bom opisala nekaj slogov notranjega oblikovanja ter poskušala poiskati in navesti možnosti dodajanja slogu pohištva in izdelkov, ki so šla skozi procese, ki jih nudi ponovna uporaba.

- Kakšne so prednosti in slabosti podjetij, ki se ukvarjajo s ponovno uporabo?
- Kakšno je zanimanje za ponovno uporabo in poznavanje centrov, ki se ukvarjajo s ponovno uporabo, med mojimi prijatelji?

Za pomoč sem se poslužila ankete, ki sem jo objavila na socialnih omrežjih.

3 Raziskovalne hipoteze

Hipoteze, postavljene pred izdelavo raziskovalnega anketnega vprašalnika med prijatelji na socialnih omrežjih, so naslednje:

1. hipoteza: Več kot 50 % je mnenja, da so odpadki eden največjih problemov na svetu. Neodgovorno ravnanje z odpadki prispeva k različnim podnebnim spremembam in onesnaževanju narave. Iz odlagališč odpadkov se sprošča metan, onesnažujejo tudi vodo in tla. Pri odvozu odpadkov nastaja ogljikov dioksid, ki ravno tako onesnažuje zrak. Prav tako odpadki vplivajo na veliko različnih živalskih ekosistemov in zdravje ljudi. Prispevajo tudi h gospodarski škodi (Evropska agencija za okolje 2021).

2. hipoteza: Več kot 50 % anketirancev pozna pojem ponovna uporaba. Družba je v zadnjem času, kljub potrošništvu, pridobila na razumevanju pomena čistega okolja in narave. Veliko socialnih omrežij in spletnih forumov je zaradi idej prenove stvari pridobilo na priljubljenosti. Ljudje tako dobivajo ideje in namige, kako se lotiti prenove stvari, kako jih ponovno uporabiti (Remoov 2021).

3. hipoteza: Manj kot 50 % anketirancev je že obiskalo katerega izmed centrov ponovne uporabe.

Čeprav smo v Sloveniji, statistično gledano, pod evropskim povprečjem pri količini odpadkov na prebivalca, pri ponovni uporabi surovin močno zaostajamo za drugimi državami (CPU-Reuse 2020).

4. hipoteza: Manj kot 50 % anketirancev se je že odločilo za upcycling pohištva in dekorja doma.

V sredo leta 2000 se je upcycling spremenil. Večina držav je sprejela potrošniško kulturo. To je kultura, ki ima temelje na enkratni uporabi in takojšnjem zadovoljstvu neke potrebe ali želje po določeni stvari (Remoov 2021).

4 Pregled dosedanjih raziskav in objav

4.1 Centri ponovne uporabe in pojem »upcycling«

Ljudje smo že skozi zgodovino zavedno in nezavedno iskali rešitev, kako uničiti ostanke, ki jih pridela človek. Rešitve ostajajo enake, vendar nivo odpadkov v zadnjih letih še vedno narašča.

Kako si razlagamo pojem odpadki, je citirano v odstavku spletne strani GOV.SI z naslovom »Odpadki«, in sicer:

»Odpadek je snov ali predmet, ki ga imetnik zavrže, namerava zavreči ali mora zavreči. Delimo jih na komunalne, industrijske, gradbene in odpadke iz rudarstva. Odpadki so okoljski problem, zato si prizadevamo tako za omejevanje škodljivih vplivov na zdravje ljudi in okolje pri nastajanju in ravnanju z odpadki, kot tudi za zmanjšanje uporabe virov in ustrezna ravnanja z odpadki v praksi« (<https://www.gov.si/podrocja/okolje-in-prostor/okolje/ravnanje-z-odpadki/>).

Na zdravje okolja vplivamo ljudje sami in pri tem je količina odpadkov ključna. Da bi se odpadkom izognili, poznamo različne načine:

- recikliranje (ponovna predelava v enake ali drugačne proizvode),
- podaljšanje življenjske dobe stvarim (popravilo),
- odstranjevanje odpadkov (požig, zasip),
- Zero Waste (gibanje k zmanjšanju odpadkov),
- ponovna uporaba (Ministrstvo za okolje in prostor 2022).

V Sloveniji povprečno na dan vsak prebivalec pridela en kilogram odpadkov, nekateri odpadki niso obnovljivi, ti se sežgejo. Toda različne vrste plastike, kovin, stekla in papirja lahko še vedno predelamo (povz. po De Lambilly 2015, INFO 1).

Kljub temu na odlagališčih letno zaključi svojo pot več kot milijon odpadkov (petsto kilogramov odpadkov na posameznika). Za ponovno uporabo oz. recikliranje se zbira v Sloveniji med desetimi in petnajstimi odstotki od vseh odpadkov, kar je v primerjavi z drugimi državami zelo malo. Za veliko večino odpadkov, ki se znajdejo v naših koših, je še vedno možna ponovna uporaba, predelava ali recikliranje (povz. po Keuc 2002, 7).

Lahko se reče, da je skrb za zmanjšanje odpadkov v zadnjem času postalo nuja, saj se potrošništvo veča in da sta recikliranje in ponovna uporaba postala trend sodobnih ljudi. Tako so se porodile ideje za nastanek centrov ponovne uporabe.

4.1.1.1 Centri ponovne uporabe

Centri ponovne uporabe postajajo vse bolj popularni. Da pa bi razumeli, kako delujejo, moramo vedeti, kako recikliranje poteka.

Po koncu vojne do začetka leta 1991 je bilo recikliranje spet videno kot »nepotrebno«. Z reciklažo hladilnikov je Švica ustanovila prvo shemo recikliranja elektronskih odpadkov, ki so se jim kasneje priključile tudi druge naprave. Ko so na odlagališčih ugotovili, da lahko s pridobivanjem odpadne elektronike pridobijo dragocene snovi, kot so baker,

srebro, železo, silicij, nikelj in zlato, je začelo povpraševanje naraščati, še posebej v Aziji (Greenpeace 2009).

Z več kot 60.000, ki imajo več kot 500.000 zaposlenih, je imela Evropska unija od leta 2014 približno 50 % svetovnega deleža industrij ravnanja z odpadki in recikliranja, katerih promet znaša okoli 24 milijard evrov (European Commission 2022).

Tako so v zadnjem času, v dvajsetem in enaindvajsetem stoletju, pričeli nastajati centri ponovne uporabe, ki vodijo k ustvarjanju lokalnih zelenih delovnih mest ter nudijo usposabljanje ljudem, oddaljenim od trga dela (dolgotrajno brezposelni, invalidi, nekvalificirani delavci, bivši zaporniki in drugi).

Odpadki so najprej ločeni na odpadke za večkratno uporabo in odpadke za enkratno uporabo. Obrabljene in poškodovane predmete se popravi in ponudi strankam po ugodni ceni ali za zamenjavo drugega predmeta (Interreg Europe 2020).

Centri ponovne uporabe imajo tako vlogo ozaveščanja ljudi o možnostih ponovne uporabe stvari, ki so že odslužile svojemu namenu, o preveliki količini odpadkov ter umetnosti popravljanja pokvarjenih stvari (Košenina 2015).

Z njihovo dejavnostjo poskušajo pohištvo, oblačila, gospodinjske aparate, različne rekvizite, knjige ... na inovativen in kreativen način obnoviti, popraviti in jim dati dodano vrednost.

4.1.1.2 *Pojem »upcycling«*

Ponovna uporaba je ustvarjanje t. i. novih prostih zelenih delovnih mest in možnost varčevalnega ukrepa z viri. Po lestvici pomembnosti izogibanja odpadkov jo uvrščamo pred recikliranje – preprečevanje nastajanja odpadkov, ponovna uporaba, recikliranje (CPU-Reuse 2020).

Pod ponovno uporabo tako spada pojem upcycling, ki pomeni ponovna uporaba izkoriščenega in odpadnega materiala na takšen način, da se iz njega ustvari produkt z dodano vrednostjo oz. izdelek, ki ima višjo vrednost kot prvotni.

Čeprav je izraz upcycling nov pojem, se je to počelo že prej, čeprav ni bilo poimenovano. Lahko si samo videl nekoga, ki brska po smetnjakih in nato iz smeti izoblikuje nekaj, kar proda na tržnici naprej. Toda razlog ni samo v financah, da se nekdo odloči za to, saj so lahko predelane stvari zaradi postopkov tudi dražje. Ljudje se tudi radi igrajo z različnimi stvarmi in so navdih drugim, bonus je tudi možen prihranek denarja (povz. po McMurdo 2016, 3).

Prvič je bil pojem upcycling uporabljen leta 1994, v intervjuju strojnega inženirja Reinerja Pilz, ki je za revijo SalvoNews povedal, da je recikliranje zbijanje vrednosti starim stvarim in kar naj bi ljudstvo potrebovalo, je nasprotje, jim dajati novo, vrednejšo vrednost (D'Alessandro 2022).

Že v zgodovini ter sploh sedaj najdemo upcycling na različnih področjih življenja. Najdemo ga v umetnosti, kot različne slike, kipi, strukture ...; v modi ter oblačilih; oblačila, ki prehajajo iz roke v roko, modni oblikovalci, ki iz odpadnega blaga/oblačil izdelujejo nove ...; v glasbi, kot primer orkester »Recycled Orchestra« – orkester iz Paragvaja, katerega glasbila so narejena iz odpadnih materialov; hrana – hranjenje živali

z odpadno hrano, kompostiranje ...; v industriji, podjetja porabijo svoje odpadke kot nove izdelke ...; pohištvo in opremljanje, stari kosi so velikokrat masivnejši, spremeni se jim lahko videz, funkcijo ... ter še mnoga različna druga področja (Wikisls.top 2022).

Vse stvari, ki gredo skozi proces upcyclinga, imajo na koncu neko svojo lastno lastnost dediščine, edinstvenosti in pripovedujejo neko svojo zgodbo, ki ni enaka nobeni drugi. Čeprav se moda in slog spreminjata skozi čas, njihova vrednost ne upade. Na primer dober klasičen moški suknjič lahko spremenimo v eleganten, oprijet ženski suknjič in mu s tem podaljšamo življenjsko dobo, hkrati pa mu damo edinstvenost, saj prav takega ne bo naredil nihče več (Yeoman 2022).

4.1.2 Ponovna uporaba/»upcycling« skozi zgodovino

Ponovna uporaba oz. upcycling je danes eden večjih in pomembnejših trendov, ki še vedno postaja bolj in bolj uporaben, priljubljen ter potreben. Vendar njegov obstoj sega daleč nazaj v zgodovino. V različnih knjigah beremo, naj bodo to zgodovinske ali pa romani, kako so si sploh v revnejših družinah šivali obleke iz različnih že uporabljenih materialov, kako so različne stvari potovale iz roke v roko, kako je mlajši brat dobil obutev in oblačila starejšega brata, kako so ostanke hrane dajali živalim, iz različnega masovnega pohištva izdelovali igrače in druge podobne stvari. In to že dolgo časa pred obema vojnama. Toda takrat tega ni še nihče poimenoval ponovna uporaba. To so bile življenjske stvari – za nekatere danes v svetu, kjer imamo vsega na voljo, samo pravljica, nekaj, kar je zelo težko verjeti.

4.1.2.1 Druga svetovna vojna

Med drugo svetovno vojno so prvega junija 1941 objavili racionalizacijo oblačil in s tem so se Britanci spopadli z umetnostjo predelave oblačil. Ves razpoložljiv tekstil in njegove zaloge so bile potrebne za vojno, saj je bilo takrat vanjo vključenih skoraj četrtino britanskega prebivalstva. Voditelji so tako začeli z družbeno kompanjo »Make Do and Mend« – slovensko »Uredi in popravi«. S tem so želeli državljane spodbuditi, da bi zaloge oblačil uporabljali dlje. Zaradi pomanjkanja surovin, šivilj in krojačev so ženske doma začele oblačila reciklirati, jih popravljati ter iz njih delati nova oblačila, da je bila lahko njihova družina oblečena. Uporabljali so se nasveti, kako preprečiti škodo moljev na volnenih materialih, kako poskrbeti za daljšo obstojnost oblačil, kako jih pravilno prati in shranjevati ter kako pravilno hraniti čevlje, da bodo zdržali dalj časa. Isto je veljalo tudi za druge stvari ter za ljudi iz drugih držav, ki so sodelovale v vojni.

Umetnost recikliranja, popravljanja, ponovne uporabe in izdelave oblačil iz praktično nič je postajala vedno bolj pomembna med trajanjem vojne. Zaloge so postajale vedno manjše in redke, da žene niso mogle več tkanin kupiti in so se s tem zatekle k uporabi gospodinjskega tekstila oz. praktično katerega koli tekstila, ki so ga imele doma. Tako so iz prtov in zaves začele izdelovati oblačila. Kmalu po vojni so uporabljale tudi vojna oblačila, ki so jih predelala in uporabila njihovo blago.

Kot spomin na nepozaben primer takšne vrste iznajdljivosti je zelo lepo prikazano v filmu režiserja Davida O. Selznicka z naslovom »V vrtincu« (»Gone with the Wind«), izdan leta 1939. V njem najdemo prizor, kjer si glavna protagonistka Scarlett O'Hara med vojno iz zaves naredi svojo obleko (D'Alessandro 2022).

4.1.2.2 *Od osemdesetih do devetdesetih let*

V kasnejših sedemdesetih letih se je proizvodnja oblačil močno razširila in je bila moda s tem zelo podobna povsod.

Ponovna uporaba ni nikoli popoloma izginila, vedno je bila prisotna pri nekaterih ljudeh bolj, pri drugih manj. V poznih osemdesetih in zgodnjih devetdesetih letih prejšnjega stoletja je velika recesija zajela Združeno kraljestvo in s tem je upcycling spet prišel bolj do izraza. Ljudje so se nanjo odzvali tako, da so pričeli bolj sprejemati idejo o oblačilih in stvareh iz druge roke. Najstniki, ki so želeli izraziti identiteto, so pričeli s pridelavo in prilagoditvijo oblačil, ki so jih dobili od starejših sorodnikov.

Kljub obilici oblačil in stvari zaradi pomanjkanja denarja, slabega dohodka ter želje po izražanju lastnega stila je vse skupaj pripomoglo k razvitju unikatne mladinske kulture, ki je vsebovala spreminjanje starih oblek prednikov v nekaj, kar je lahko brez sramu nosil vsak najstnik, s pridihom mladosti, elegantnosti ter nekaj, kar je bilo »cool« (Yeoman 2022).

4.1.2.3 *Enaindvajseto stoletje*

V sredini 2000-ih se je po velikem gospodarskem zlomu upcycling spremenil. Večina držav v razvitem svetu je sprejela potrošniško kulturo. Kultura, ki temelji na enkratni uporabi ter takojšnjem zadovoljstvu potrebe/želje. Šele ko ljudem prične zmanjkovati denarja, začenejo na svojo lastnino gledati drugače – nekaj, kar ni samo za enkratno uporabo.

Kljub potrošniški kulturi, ki še vedno vlada na veliko, je družba pridobila na razumevanju pomena okolja, narave ter večjo ekološko ozaveščenost. Nekatera socialna omrežja in različni spletni forumi so zaradi svojih idej, kako stvari obnoviti, prenoviti, pridobila na priljubljenosti. Ljudje tam dobivajo ideje, objavljajo svoje kreacije ... Namesto da bi zavrgli pohištvo, oblačila, posodo in druge predmete, so se jih ljudje naučili na sodoben in umetniški način preoblikovati v nekaj novega (Remoov 2021).

Upcycling je postal etična izbira, ljudje so zaskrbljeni zaradi ogromnih količin produktov, ki se proizvajajo v državah, kjer pogoji niso najboljši. Več ljudi se zaveda tudi škode, ki jo masovna produkcija pusti za sabo v svetu. V današnjih časih je ponovna uporaba moralna odločitev po navadi tistih ljudi, ki si lahko nove stvari privoščijo, ter ekonomska izbira za tiste, ki jih pesti pomanjkanje denarja (Yeoman 2022).

Vse več umetnikov, različnih oblikovalcev, inženirjev ter drugih stremi, da bodo s svojim delom ljudem približali ponovno uporabo.

4.1.3 Centri ponovne uporabe po svetu

4.1.3.1 *Nemčija*

Nemčija je ena izmed vodilnih držav na svetu na področju ravnanja z odpadki. Z uveljavljanjem zakonov, pravilnikov in predpisov v skladu z direktivami Evropske unije je bil urejen Sistem o ravnanju z odpadki. Promocija recikliranja je pripeljala do tega, da državljani aktivno sodelujejo, na odpadke pa gledajo kot surovino. Danes se v Nemčiji

reciklira 80 % steklenih in papirnih odpadkov in okoli 40 % elektronskih odpadkov. Od leta 2014 je bilo obdelanih 64 % odpadkov.

Vsak reciklažni center mora izpolnjevati tehnične in zakonske zahteve za obratovanje, vendar pa število centrov ni omejeno. Večina le-teh je v zasebni lasti, občasno pa so organizirana javno-zasebna partnerstva.

Tehnični pogoji, ki jih mora izpolnjevati vsak reciklažni center:

- opremljen mora biti z varovalno ograjo, ki preprečuje nepooblaščen vstop,
- aktivnosti, ki se izvajajo v reciklažnem centru, ne smejo imeti negativnega vpliva na okolje (vpliv na onesnaženje vode, zraka ali zemlje ter omejena raven hrupa, ki lahko nastane zaradi delovanja strojev, zmanjšana na minimum, oz. popolnoma odpravljena, če je mogoče),
- različne vrste odpadkov, ki jih je treba obdelati, je treba skladiščiti ločeno, odvisno od situacije in samih lastnosti odpadkov,
- prevleka mora biti iz trdnega materiala in nepremočljiva,
- obstajati mora oznaka/obvestilo o vrstah odpadkov, ki se skladiščijo in obdelajo na danem reciklažnem dvorišču,
- reciklažni center se mora vklopiti v ambientalno celoto okolice,
- reciklažni center mora biti opremljen z ustrezno infrastrukturo, ki je potrebna za nemoteno delovanje, ter ustrezen dostop za nemoteno gibanje vozila (Lukić& Lukić 2016).

4.1.3.2 *Estonija*

Estonska prestolnica Talin je poiskala navdih ob obisku Nice in uvedla dva nova ukrepa v svoj komunalni načrt za ravnanje z odpadki: kosovnim odpadkom je dala drugo življenje z vzpostavitev centrov za ponovno uporabo in nadaljnjo prodajo v bližini mestnih območij in oblikovanje mobilnega sistema čistih točk za zbiranje za gospodinjske nevarne odpadke. Decembra 2018 je mestni svet Talina odobril sredstva za oba ukrepa in jih dodal proračunu oddelka za podjetništvo v Talinu. V skladu s tem je bilo v letih 2019–2020 na voljo skupno 150.000 evrov za preoblikovanje funkcij treh obstoječih centrov za recikliranje gospodinjskih odpadkov:

- skladišče v reciklažni postaji Pääsküla je začelo delovati kot postaja za ponovno uporabo,
- reciklažna postaja Paljassaare je bila prenovljena leta 2019 in ima zdaj skladišča za predmete za večkratno uporabo,
- reciklažna postaja Mustjõe bo kmalu odprta s prostori za shranjevanje predmetov za večkratno uporabo.

Rešitev je ugodna tako za stanovalce, ki sedaj lahko za simbolično ceno kupijo gospodinjske predmete za večkratno uporabo (npr. pohištvo, knjige itd.), kot za organizatorje, saj uspejo predmetom za večkratno uporabo dati drugo življenje. Talinski načrt za odpadke predvideva vzpostavitev točke ponovne uporabe v vsakem centru za recikliranje v mestu, da bi povečali število ponovno uporabljenih predmetov in zmanjšali količino kosovnih odpadkov (Interreg Europe 2020).

4.1.3.3 Poljska

Mestna občina Krakov se je zgledovala tudi po reciklažnem centru Les Moulins v Nici in se odločila, da bo v Krakovu zgradila točko za popravilo in ponovno uporabo, kar bo mestu omogočilo, da prepreči veliko količino nastajanja odpadkov in nadgradi svoj sistem ravnanja z odpadki.

V ta namen je mesto nadaljevalo s študijo za analizo »Možnosti izvedbe mesta popravila in ponovne uporabe izdelkov v mestni občini Krakov«. Posledično je predvidena realizacija projekta v časovnem okviru 2020–2025 z ocenjeno vrednostjo 345.000 evrov. Mesto je ugotovilo, da je možno sofinancirati stroške iz Regionalnega operativnega programa za Malopoljsko vojvodstvo in sredstev evropske pomoči v okviru Operativnega programa Infrastruktura in okolje (Interreg Europe 2020).

4.1.3.4 Belgija

Regije v Belgiji odgovornost za zbiranje odpadkov prenesejo na občine. Večina teh občin je združenih v medobčinska podjetja: organizacije, ki pokrivajo več občin in upravljajo zbiranje odpadkov (gospodinjskih odpadkov, plastike, kovin in kartonov za pijačo, papirja in kartona), banke za reciklažo plastenk in reciklažni centri, kjer se odlagajo drugi odpadki: električni aparati in žarnice, drugi nevarni odpadki, gradbeni material in kosovni predmeti. Poleg tega so v vsaki regiji centri za ponovno uporabo, ki reciklirajo tekstil, vključno s tistimi, ki so odvrženi v bankah oblačil, da jim dajo drugo življenje (Recupel 2022).

V flamski regiji v Belgiji je od leta 2000 zmeraj več trgovin, ki imajo blago iz druge roke. Tem trgovinam je do leta 2005 uspelo na novo prodati 20.000 ton izdelkov, ki so že bili uporabljeni. S tem so trgovine z rabljenim blagom ustvarile do 1000 novih zelenih delovnih mest (povzeto po Balogh, Alonso Leal, Szilágyi, Keuc, & Shinn 2005, 121).

4.1.3.5 Nizozemska

Moč centra Critical Craft Center je lokalno partnerstvo. Različne strani združujejo moči za čim bolj učinkovito ponovno uporabo različnih vrst odpadkov. Konkreten, praktičen in s presenetljivo velikim vplivom na družbo. Nizozemska si prizadeva za popolnoma krožno gospodarstvo do leta 2050. Občine lahko pomembno prispevajo s Krožnim obrtnim centrom. Tam zavrženi izdelki dobijo drugo življenje.

Rokodelski center Circular prispeva k ozaveščanju in navdihu. V krožnem obrtnem centru delajo prikrajšane osebe na trgu dela. Skupaj z izobraževalnimi institucijami se osredotočajo na izobraževanje in ozaveščanje o nastajanju odpadkov. Center je povezovalni dejavnik okolja, lokalnega gospodarstva in izobraževanja (Antea Group 2022).

4.1.3.6 Škotska

Škotska ljudem pomaga živeti in delati bolj trajnostno z zmanjševanjem, s ponovno uporabo in z recikliranjem odpadkov. Na spletni strani Changeworks.org.uk je škotsko mesto Edinburg sestavilo imenik 446ih organizacij. Podjetja in trgovine, ki ponujajo predelano pohištvo, oblačila in druge reciklirane predmete, imajo podporo sveta mesta in zgodovinske podpore Evropskega sklada za regionalni razvoj (ChangeWorks 2021).

4.1.4 Centri ponovne uporabe po Sloveniji

Kljub temu, da smo v Sloveniji v okviru podatkov o povprečni količini odpadkov na prebivalca pod povprečjem, s ponovno uporabo surovin močno zaostajamo za ostalim svetom (CPU-Reuse 2020).

V zadnjih letih so se različni centri ter »second hand« trgovine razširile tudi po Sloveniji. Vsi centri spadajo pod socialno podjetništvo in s tem nudijo zaposlitve ranljivejšim skupinam ljudi. To so predvsem invalidi ter težje zaposljive osebe.

Centri so odvisni od trga, se pravi od stvari, ki jih ljudje prinesejo, in od različnih socialnih projektov, ki jih odpira in razpiše država (Košenina 2015).

V Sloveniji centri ponovne uporabe lahko ponovno uporabijo odvečne kose pohištva, belo tehniko, male gospodinjske aparate, računalniško opremo, športno opremo, kolesa, knjige, igrače, oblačila, kuhinjsko posodo in druge dodatke. Izdelki se ponovno pripravijo za vnovično uporabo in jih je možno kupiti v zelenih trgovinah po simbolični ceni. Vsako leto se ponovno uporabi 250 ton uporabnih odpadkov, za popravilo katerih se ne porabi novih materialov ali virov (Za Planet 2022).

4.1.4.1 Center uporabnih predmetov -CUP Izola

Leta 2015 je na konceptu spodbujanja ponovne uporabe še vedno uporabnih predmetov, zmanjševanju potrošnje ter odpadkov, komunala Izola na lokaciji zbirnega centra Komunale Izola odprla center uporabnih predmetov »Staro kot novo«. Štiri leta kasneje je bila odprta, na naslovu Muzčeva ulica 7, še enota » CUP v mestu«. Odprli sta se pod sklopom projekta »UPORABNI ODPADKI: prenos dobre prakse zmanjševanja odpadkov na inovativen in okolju prijazen način«, financiran s strani Evropskega sklada za regionalni razvoj ter Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo (Emigma 2022).

Partnerji CUP-a so Komunala Izola, d. o. o., javno podjetje OKOLJE Piran, d. o. o., »LAKY«, Elvis Lakoslejac, s. p. ter IstraTerra, d. o. o. -so. p. (Emigma 2022).

4.1.4.2 Center ponovne uporabe, d. o. o., so. p.

CPU d. o. o., SO.P. je veriga šestih centrov, ki je bila ustanovljena leta 2012 s strani družbe EKO-TCE d. o. o. Glavni center se nahaja v Ormožu. Spodbuja uporabo in nakup starih predmetov, vdihovanje obrabljenim predmetom novo življenje ter odpira možnosti novih socialnih delovnih mest. Skozi različne projekte želi podjetje ljudem približati skrb za okolje in zmanjševanje odpadkov (CPU-Reuse 2020).

Več informacij je v poglavju 6.1 Center ponovne uporabe, d. o. o., so. p.

4.1.4.3 Center ponovne uporabe DEPO Vrhnika

Depo Vrhnika je razvojni projekt in se izvaja od leta 2014 pod okriljem javnega podjetja Komunalno podjetje Vrhnika, d.o.o. (KPV, d.o.o). Center se nahaja na Vrhniki, Cankarjev trg 6 a in deluje pod vodstvom Edina Behrića. Z DEPO-jem so želeli še z drugimi aktivnostmi dodati nadgradnjo funkcije centru ponovne uporabe. Predmetom tako lahko ali pa ne spremenijo funkcijo in jim podaljšajo življenjsko dobo. Prav tako nudijo predavanja za vse starostne skupine o temah, ki se povezujejo s trajnostnim razvojem. Bili so tudi prva trgovina z avtomatom za ekološka čistila (C4C 2021).

Projekt obratuje v sklopu metode Zero Waste in ga finančno podpirajo občine, ki so ga ustanovile, Borovnica, Vrhnika in občina Log-Dragomer (Javno podjetje Komunalno podjetje Vrhnika, d.o.o., Kivi Com d.o.o. 2015).

4.1.4.4 Fundacija Vincenca Drakslerja za odvisnike, so. p.

Fundacija Vincenca Drakslerja za odvisnike je bila ustanovljena leta 2000 s strani mestne občine Kranj ter gospoda Vincenca Drakslerja (1930–2018), za zdravljenje in pomoč odvisnikom in njihovim bližnjim. Poleg odvisnikov se center ukvarja še s socialnim podjetništvom ter je lastnik dveh zaposlitvenih centrov, ki nudita zaposlitev težje zaposljivim osebam (Fundacija Vincenca Drakslerja – portal Omamljen.si 2019).

V sklopu ponovne uporabe in obnove izdelkov so odprli tudi trgovine:

- »Kr'Štacuna«, (stvari) ki se nahaja na Maistrovem trgu 12 v Kranju,
- »Štacuna Zarica« (stvari) – Zbirni center Komunale Kranj, Savska cesta 32 v Kranju,
- »Kr'Zašij« (oblačila), Glavni trg 17, Kranj,
- »Štacuna Barvač« (stvari), Zbirni center Komunala Radovljica, Savska cesta 28, Radovljica,
- »Štacuna Pristava« in »Delavnica in skladišče Pristava« (stvari), Pristavška cesta 16, tržič (Fundacija Vincenca Drakslerja – portal Omamljen.si 2019).

Generalna podpornika fundacije sta Vincenc Draksler do svoje smrti – kasneje R&V Draksler Stiftung Švica in Mestna občina Kranj. Preostali podporniki so različna podjetja, občine ter različni mediji (Fundacija Vincenca Drakslerja – portal Omamljen.si 2019).

4.1.4.5 Center ponovne uporabe Škart

»Škart« deluje od leta 2018 pod sloganom »Iz škarta ustvarjamo art« in spada k Infrastrukturi Bled. Delujejo po principu trgovin s predmeti iz druge roke ter izdelkom dajo pridih novega življenja. Predmete zbirajo na njihovem zbirnem centru na Bledu.

Center se nahaja na Rečiški cesti 2 na Bledu (Infrastruktura Bled d.o.o. 2015).

4.1.4.6 Kramarija

Trgovina ponovne uporabe Kramarija se nahaja na Titovi 11 na Jesenicah pod okriljem podjetja Zavod Carnus, so. p. Odprta je od leta 2015 in za svoje prepoznavanje preko spleta uporablja spletno stran »Facebook«. Tako kot vsi centri in trgovine deluje tako, da še uporabne predmete prodaja naprej ali pa jim vdihne novo življenje ter s tem bistveno prispeva k zmanjševanju odpadkov. Že od začetka uspešno sodelujejo z »Restavratorstvom Bertoncelj« (Peternel 2015).

4.1.4.7 Središče ponovne uporabe Ropotarnica Maribor

Trgovina Ropotarnica je program v okviru društva za razvijanje socialnih projektov ter spodbujanje aktivnega življenja AKTIVIRAJ SE, so.p. Nahaja se na Partizanski cesti 21 v Mariboru. Zbirajo, obnavljajo in reciklirajo že uporabljene predmete. Nudijo tudi različne delavnice, ki učijo o ponovni uporabi, različnih ročnih spretnosti, recikliranju in podobno (Središče ponovne uporabe Ropotarnica Maribor, ZIP Solutions 2018).

Sodeluje z Zavodom za zaposlovanje RS, mestno občino Maribor, s komunalnim podjetjem Snaga Maribor ter z drugimi (Središče ponovne uporabe Ropotarnica Maribor, ZIP Solutions 2018).

4.1.4.8 *Zavod KNOF, so. p.*

Ustanovitelj zavoda KNOF, so. p., je društvo Knof, skupnost za trajnost Posavja. Ustanovljen je bil 14. novembra 2008.

Zavod je socialno podjetje, ki se ukvarja tudi s ponovno uporabo ter z obnavljanjem starega pohištva. Njegov cilj je zmanjšanje odpadkov, ki so še uporabni, ter nudenje zaposlitvene možnosti težje zaposljivim ljudem. Ukvarjajo se z več dejavnostmi, ki prispevajo k bolj zeleni Sloveniji, med njimi so tudi središča ponovne uporabe (butiki) STARA ŠOLA, s katerimi so si ustvarili tudi svojo blagovno znamko Stara šola (Združenje socialnega podjetništva, so. p. 2015).

Butiki ponovne uporabe Stara šola je »second hand« trgovina v butični izvedbi. V njej se najdejo različna ohranjena oblačila, različni izdelki za dom, knjige ..., ki jih prejmejo kot donacije različnih posameznikov. Do sedaj je Zavod Knof odprl vrata petih butikov:

- butik Stara šola Brežice, ki se nahaja v Brežicah, Trg Jožeta Toporišica 2,
- butik Stara Šola Krško, Cesta krških žrtev 132a, Krško,
- butik Stara šola Litija, Valvazorjev trg 15, Litija,
- butik Stara šola Sevnica, Trg svobode 13, Sevnica ter
- butik Stara šola Novo mesto, Glavni Trg 17, Novo mesto (Stara šola butik 2022).

4.1.4.9 *Društvo Muca CUPatarica, so. p.*

Muca CUPatarica, Center uporabnih predmetov, je socialno podjetje, ustanovljeno 25. avgusta 2020. Kot vsi centri ponovne uporabe, zbirajo uporabne predmete, jih obnavljajo, prenavljajo in jim dajo možnost novega življenja. Nudijo popravilo, obnovo, ter popolno prenavo in predelavo izdelkov, izvajajo delavnice, izobražujejo in osveščajo o zelenem življenju. Center se nahaja v Novi Gorici, Cesta IX. Korpusa 101 (Muca CUPatarica 2022).

Trije večji podporniki Društva Muca CUPatarica so mesta občina Nova Gorica, Komunala Nova Gorica in Regionalna razvojna agencija Severne Primorske. Sodelujejo tudi s skladom Botramiška, gimnazija Nova Gorica in so v projektu, ki ga omogoča »Substract Interreg Europe« (Muca CUPatarica 2022).

4.2 Notranje oblikovanje in dekoriranje

4.2.1 Slogi notranjega oblikovanja, ki vsebujejo ponovno uporabo

Čez leta je človek razvijal svoj okus za eleganco, si poskušal ustvariti okolje, ki bi bilo praktično, všeč njemu in njegovi družini, v katerem bi z veseljem delal in živel. Ker si ljudje niso enaki, imajo drugačne želje in okus po lepoti, so se skozi leta izoblikovali različni slogi notranjega oblikovanja. Toda ljudje stremijo proti svoji edinstvenosti, pesti jih moralni ali pa ekonomski problem. Tako so mnogi začeli iskati rešitev pri opremljanju svojega delovnega in bivalnega prostora. Upcycling je popolna odločitev za rešitev tega problema v obeh primerih. Pri vsakem slogu notranjega oblikovanja se najde stvar, ki jo

lahko prenovimo, ji damo novo funkcijo in jo postavimo v prostor ter se bo vedno zlivala z okolico. Bolj kreativni tipi ljudi lahko ustvarjajo sami, pridobijo ideje na spletu, na različnih forumih, v revijah ter knjigah. Malo manj ustvarjalni se po pohištvo in dekor lahko zatečejo v različne centre ponovne uporabe.

S tem stilu damo njegovo edinstvenost, delček okusa, poskrbimo, da je prostor res naš in se v njem počutimo dobro ter udobno.

Poznamo ogromno stilov notranjega oblikovanja, to so na primer romantični, elegantni, francoski, japonski, eklektični ... in v vsakem bi se našlo nekaj, kar bi lahko naredili sami iz zavrženih predmetov ter bi se popolno skladalo z stilom.

4.2.1.1 Skandinavski stil notranjega oblikovanja

Skandinavski slog notranjega oblikovanja je kombinacija različnih stilov oblikovanja, ki so se razvili v 20. stoletju v petih nordijskih državah: Norveška, Švedska, Danska, Finska in Islandija. Skandinavski slog daje poudarek na minimalistično notranjost, uporabnost in preprostost. Predstavlja tudi poenostavljene, a zelo funkcionalne prostore z veliko okni. Večina elementov dekorja so goli okrasniki, ogledala, zaobljeno leseno pohištvo, organski in čisti detajli. Zanj so značilne tudi gole postavitve in ureditve. Prevladujejo svetle barve (Foyr 2020).

Primer upcyclinga: Na staro leseno desko z obeh strani pritrdimo vrvice, jih zavežemo zgoraj ter jo obesimo na steno. Tako smo dobili praktično poličko za rože, začimbe, svečnike

Slika 1: Primer skandinavskega stila notranjega oblikovanja

Vir:

<https://i.pinimg.com/564x/da/97/f7/da97f7401245160df73cbcf063c90294.jpg>

4.2.1.2 Obalni/morski stil

Obalna notranja zasnova vključuje jasne, bele osnovne koncentrirane podrobnosti z detajli neba in oceana. Slog na splošno pomeni, da so poudarjene obalne značilnosti, ki jih vključite v svoje prostore. Značilnosti so naravne peščene podrobnosti, kot so korale, školjke in slive kot osrednji deli. V slogu prevladujejo materiali, kot so les, juta, lan in steklo. Odlikuje ga tudi veliko svetlobe (velika in strešna okna) in svobodnega duha. Prevladujoči dodatki so pobeljeni, naravni in modri toni, ki omogočajo, da sončni žarki prehajajo skozi estetske prostore (Foyr 2020).

Primer upcyclinga: Staremu ogledalu lahko na robove pritrdimo debelo vrv, ki je značilna za mornarje in barke. S tem preprostim korakom dobimo ogledalo, ki se odlično prilega prostoru, opremljenemu po morskem načinu notranjega oblikovanja.

Slika 2: Primer obalno/morskega stila notranjega oblikovanja

Vir: <https://dupqmgrdwnev6.cloudfront.net/wp-content/uploads/2018/06/Ljetni-ugo%C4%91aj-udomu-clipgoo.com-sdfs-e1529064659329-920x629.jpg?x92893>

4.2.1.3 Minimalistični stil notranjega oblikovanja

Minimalističen stil notranjega opremljanja izvira iz Avstralije in je tam še vedno zelo priljubljen. Slog poudarja minimalizem v vseh vidikih notranje opreme, od preprostega pohištva do nevtrálnih barvnih palet, funkcionalnih, a nevpadljivih dodatkov. Vse je poenostavljeno, preprosto in funkcionalno. Značilne so čiste linije in enobarvnost (Foyr 2020).

Minimalistični stil s svojo urejenostjo deluje protistresno in pomirjajoče (YTONG 2018).

Ljubitelji minimalističnega stila notranjega oblikovanja uporabljajo najraje čiste in geometrijske oblike, hladne barve ter prav tako hladne materiale. To so jeklo, aluminij, steklo ter granit (povz. po Brauer & Gustman 2000, 31).

Primer upcyclinga: Iz debelejšje odpadne žice lahko z ukrivljanjem ustvarimo strukture geometričnih likov, ki jih lahko prebarvamo na zlato, črno ali srebrno barvo. To nam lahko služi kot dekoracijska struktura, nam popestri svečnik ali sobne rastline ...

Slika 3: Primer kuhinje v minimalističnem slogu notranjega oblikovanja

Vir: <https://www.mymove.com/wp-content/uploads/2016/01/GettyImages-1134353611-1-scaled.jpg>

4.2.1.4 *Industrijski stil notranjega oblikovanja*

Dom v industrijskem slogu razkriva gradbene materiale, ki so sicer skriti, kot so goli opečni zidovi, cevi in reciklirani materiali. Oblikovalec poskuša ustvariti eleganten prostor z jasnim poudarkom na funkciji in uporabnosti. Slog lahko deluje moško in hladno. Ti domovi imajo običajno odprte tlorise. Je eden najlažjih slogov notranje opreme za izvedbo, saj se opira na nevtralno barvno paleto in materiale skupaj z nekaterimi industrijskimi elementi. Osrednja ideja industrijskega notranjega oblikovanja je uporaba elementov iz tovarn in industrij z drugimi stili oblikovanja za ustvarjanje dekorja, ki je prilagojen lastniku stanovanja. Kot okras nam lahko služijo predelani tovarniški predmeti, ali pa jim samo damo novo funkcijo (Foyr 2020).

Primer upcyclinga: Obrabljeno kolo starinskega videza lahko očistimo, čez sedež in zadnji del kolesa pritrdimo desko in ga obesimo ali postavimo ob steno. Kolo nam lahko tako služi kot polička za knjige, rože ter druge različne stvari.

Slika 4: Primer industrijskega stila v notranjem oblikovanju

Vir: https://www.decorilla.com/online-decorating/wp-content/uploads/2020/02/Rustic_Industrial16.jpg

4.2.1.5 »Shabby chic«

Za slog »Shabby Chic« oz. oguljeno eleganco je značilno sproščeno vzdušje, zračna svetila, pohištvo s starinskim dotikom in šarm, ki ga navdihuje starinski slog. Vsebuje elemente, ki se zdijo stari in obrabljeni, vendar so zelo funkcionalni. Včasih so novi predmeti poškodovani, da dajejo videz starine (YTONG 2018).

Primer upcyclinga: Staro *kredenco* ali omaro prebarvamo na pastelno barvo in ji narišemo okras iz cvetja.

Slika 5: Primer dekoracije v stilu shabby chic

Vir:

https://images.24ur.com/media/images/906xX/Dec2018/d394a4f091_62181048.jpg?v=d41d

4.2.1.6 *Sodobni stil notranjega oblikovanja*

Sodobna notranja oprema je vrsta stila notranje opreme, ki se nanaša na trende, ki vladajo zdaj – v tem trenutku. Slog notranje opreme, ki je bil »sodoben« v letih 2010, ni nujno sodoben zdaj, toda dizajn, ki je bil takrat »moderen«, še vedno ostaja »moderen«. Z drugimi besedami, moderno oblikovanje se s časom ne spreminja. Sodoben stil notranje opreme je nekaj, kar je mogoče prilagoditi vsakemu prostoru v hiši. Prostori so mešanica novega in starega. Slog oblikovanja je bolj podoben sodobnemu načinu življenja – navdihujejo ga vsi stili oblikovanja v preteklosti. Ima čiste linije in gladke površine, ki nudijo urejen videz prostora. Značilen je odprti tloris in veliko naravne svetlobe. Uporabljeni materiali so okolju prijazni ali reciklirani z velikim poudarkom na varčevanju z energijo. Uporabljene barve so običajno nevtralne s pridihom živahnosti. Svetila, oprema se izdelujejo sedaj. Izraža preprostost, pa vendar je vsak funkcionalen predmet na svoj način umetnina (Foyr 2020).

Primer upcyclinga: Iz odpadnih cedev lahko ustvarimo mozaik na okrasnem krožniku, steklenici ter drugih stvareh, ki nam lahko kasneje služijo funkcionalno ali kot dekoracija.

Slika 6: Primer sodobnega notranjega oblikovanja

Vir: <https://www.homestratosphere.com/wp-content/uploads/2019/05/saota-contemporary-living-room-may302019-min.jpg>

4.2.1.7 *Boemski stil notranjega oblikovanja*

Slog notranjega oblikovanja Boho je znak svobodomiselne estetike, ki je kombinacija kulture in kulturnih izrazov, ki tvorijo raznovrsten slog. Njegovo vzdušje temelji na naravi z nekaterimi znaki drznih vzorcev in svetlih barv, je manj strog pri redu. Predstavljen je z živalskimi kožami, s kovinskimi poudarki in z bogatim lesom. Prednost daje bujnim tkaninam in malijske blazine. Njegove druge lastnosti so naravni pripomočki in zelene rastline. Znan je tudi po okrasitvi z medeninom in zbirateljskih primerkih (Foyr 2020).

Primer upcyclinga: Okrog starih steklenih kozarcev za vlaganje lahko prepletemo v vzorcu svetle vrvi. Vanj postavimo svečko. Tako lahko trije svečniki tvorijo mehko in romantično boemsko vzdušje.

Slika 7: Klasičen primer boemskega sloga notranjega oblikovanja

Vir:

<https://cdn.shopify.com/s/files/1/0550/1075/4765/files/unsplash-boho-1.jpg>

4.2.1.8 Podeželski stil notranjega oblikovanja

Podeželska hiša je rustikalna in omogoča združitev z naravo, saj uporablja veliko organskih in naravnih materialov ter temu primerno oblikovano pohištvo. Slog notranjega oblikovanja uporablja te elemente in ustvarja vzdušje, podobno podeželski hiši, v mestnem domu, obdanem z betonom. Eden najbolj poudarjenih vidikov notranje opreme podeželske hiše je dejstvo, da vsako sobo poganja določen element. Torej lahko imate določen element, ki vlada dnevni sobi, drug element pa vlada spalnici itd. Ta stil oblikovanja ima minimalistično notranjost in omogoča lastniku stanovanja, da se sprosti, pri tem pa ohranja v mislih funkcionalnost in eleganco. Drug bistven element zasnove podeželske hiše je pomanjkanje ujemajočega se pohištva ali dekorja, saj je strogo v nasprotju z rustikalnim slogom podeželske hiše. Ker je les glavni material, uporabljen v tem oblikovalskem slogu, je sodobna podeželska hiša brez pretvarjanja, utilitarna, eklektična in prefinjena – vse hkrati. Osrednja ideja notranjosti v slogu podeželske hiše je uporaba elegantnih elementov s podeželja, sodobnih industrijskih elementov, dediščine in umetniških elementov za sestavljanje edinstvenega, razkošnega in sproščujočega doma (Foyr 2020).

Primer upcyclinga: Poiščem staro omaro, *kredenco* in jo prebarvamo na bež barvo ter ji z rjavo barvo dodamo okraske.

Slika 8: Primer kuhinje v podeželskem stilu

Vir: https://hips.hearstapps.com/hmg-prod.s3.amazonaws.com/images/edc030119sikes-web-19-1549552163.jpg?crop=1.00xw:0.752xh;0,0.160xh&resize=980:*

4.2.1.9 *Moderni stil notranjega oblikovanja*

Sodoben slog notranjega oblikovanja opredeljujejo čiste in preproste barvne sheme, prijeten občutek, čisti posamezni elementi, pa tudi velika uporaba stekla in jekla. Črna in bela prevladujeta v barvni paleti z nekaterimi zbledelimi odtenki modre, rdeče in drugih glavnih barv. Ta slog je zakoreninjen v nemških in skandinavskih stilih oblikovanja in arhitekture. Gre za logiko in praktičnost temu primerno so izbrane tudi slike in kipi. Poudarek je na funkcionalnosti predmetov. Bivalni prostori so zasnovani minimalistično z odprtimi tlorisi. Uporabljeno pohištvo je funkcionalno in preprosto s čistimi linijami. Naravna svetloba igra bistveno vlogo v sodobnem domu, medtem ko se osvetlitev uporablja za poudarjanje določenih elementov, arhitekturnih značilnosti, skulptur in podobno. Osnovna ideja modernega stila je ustvariti preproste in čiste domove brez nepotrebnih okraskov. Ker oblika sledi funkciji, ima vse, kar se uporablja v sodobnem domu, praktičen namen. Ta slog je bil v trendu v začetku 20. stoletja in se je vrnil stoletje kasneje. Večina dekorativnih materialov v tem slogu meji na preprostost, zlasti pohištvo. Nič ni pretirano glasno ali drzno (Foyr 2020).

Primer upcyclinga: Belim loncem iz štirih ali treh strani pritrdimo kovinske ali lesene palice. Pod loncem ustvarimo še poličko, pritrjeno na palice Tako dobimo preprost in funkcionalen povzdignjen lonček za rože.

Slika 9: Primer modernega sloga notranjega oblikovanja

Vir: <https://www.nawy.com/blog/wp-content/uploads/2022/07/Modern-Interior-Design.jpg>

4.2.1.10 »Mid-century« stil notranjega oblikovanja

Slog notranje opreme iz sredine stoletja je bil priljubljen po drugi svetovni vojni. Ta stil notranje opreme poudarja živo uporabo barv. V tem obdobju je bilo vse pisano. Pohištvo je opredeljeno z ostrimi linijami, sobnih rastlin je veliko. To je stil notranje opreme od 40. do 60. let prejšnjega stoletja. Po koncu druge svetovne vojne sta minimalizem in uporabnost glavni temi domov. Brezčasnost in udobje sta v središču, zaradi česar je eden najbolj priljubljenih stilov notranje opreme. Čiste linije, skromne površine in preprostost so nekatere druge značilnosti sloga. Skulpture, grafične oblike in nasičene barve, ki so simbol 50. in 60. let, najdejo svojo pot tudi v ta slog notranje opreme. Osrednja ideja sloga je brezhiben pretok med zunanostjo in notranostjo doma, oblikovalski elementi iz treh desetletij 20. stoletja (40.- do 60-ih) in svež pogled na stil. V tem času so ljudje spoznali, da poleg tega, da je dom funkcionalen, obstaja potreba po dovolj prostorih za družabne dejavnosti v domu. Zato slog dopušča veliko količino prostorov za druženje (Foyr 2020).

Primer upcyclinga: Dobimo kovček, ki deluje starinsko, mu odstranimo pokrov ter vanj položimo neko trdo podlago, lahko je les, ter nanj blazino v velikosti kovčka z retro vzorcem. Tako smo lahko dobili preprost tabure oz. sedalno površino.

Slika 10: Primer modernega »Mid-century« sloga notranjega oblikovanja

Vir: <https://cdn.decoist.com/wp-content/uploads/2021/03/decoist18-36517.jpg>

4.2.1.11 Tradicionalen slog notranjega oblikovanja

V slogu se uporabljajo tradicionalni pridih. Kljub temu lahko naredimo notranjo opremo v tradicionalnem slogu povsem po svoje, tako da vključimo kose, ki govorijo o naši osebnosti in življenjskem slogu, hkrati pa daje poseben tradicionalen vtis. Inspiracijo pridobivamo iz 18. in 19. stoletja. Zanj so značilni brezčasni elementi, starine, udobni prostori, leseni detajli na pohištvu, uokvirjene slike ... Pri materialih prevladuje les ter tkanine (Patterson 2021).

Primer upcyclinga: Stare obrabljene knjige starinskega videza pritrdimo eno na drugo v višini kavne mizice, na vrhu ji dodamo polakirano okroglo desko. In tako že imamo kavno mizico.

Slika 11: Primer tradicionalnega sloga notranjega oblikovanja

Vir: <https://www.decorilla.com/online-decorating/wp-content/uploads/2018/11/traditional-interior-design-feature.jpg>

4.2.1.12 Francoski slog notranjega oblikovanja

Podobno kot prehodni sodobni slogi notranjega oblikovanja je francosko podeželje hibridna mešanica starinskega francoskega stila, Shabby Chic in elementov notranjega oblikovanja kmečke hiše, polnih umirjene, odrasle privlačnosti (Patterson 2021).

Francoski slog je znan po prefinjenosti in lahkotnosti. Barve se razlikujejo. Če želimo videz francoske dežele, bomo uporabili zlato, modro, rdečo in zeleno. Prisotno je tudi veliko elementov rustikalnega sloga. Če želimo rokoko francoski stil, bomo uporabili pastelne barve, motive školjk ter ukrivljene linije (Razloženo 2022).

Primer upcyclinga: Iz starega oblačila modre in oranžne barve lahko sešijemo preobleko za vzglavnik, ki bo primeren ravno za spalnico v razkošnem francoskem stilu.

Slika 12: Primer rokoko francoskega stila notranjega oblikovanja

Vir: https://prointerior.info/wp-content/uploads/rococo_13.jpg

4.2.1.13 Eklektični slog oblikovanja

Eklektična notranja zasnova je podobna boemskemu slogu notranjega oblikovanja, vendar z odraslim pridihom, namenjena očarljivim najdbam in opreči. Značilna sta raznolikost in nepredvidljivost, mešanica različnih stilov, navidezna neurejenost in veliko kontrastov. Vsebuje drzne barvne palete, texture in vzorce, združene v bogato mešanico (Patterson 2021).

Primer upcyclinga: Na list tršega papirja lahko naredimo dve lisi različnih barv, ki prekrivata ena drugo. Vrvico različnih barv pritrdimo v obliki silhuete, rastline ... za okvir lahko uporabimo sestavek desk iz različnih okvirjev.

Slika 13: Primer bivalnega prostora v eklektičnem stilu notranjega opremljanja
Vir:

<https://www.fabricsandpapers.com/media/gen-e-cms/b/1/blue-and-pink-living-room.jpg>

4.2.2 Prednosti in slabosti centrov ponovne uporabe ter same ponovne uporabe v notranjem oblikovanju in dekoriranju

V tabeli 1 je razvidno, da je kljub še vedno premajhni ozaveščenosti ljudi več prednosti, ki nam jih nudijo različni centri ponovne uporabe tako v Sloveniji kot drugod po svetu.

Tabela 1: Prednosti in slabosti centrov ponovne uporabe.

PREDNOSTI	SLABOSTI
Varčevanje z energijo.	Finančno izkoriščanje podjetij, ki se ukvarjajo s ponovno uporabo, s strani vodij za lastne potrebe.
Zmanjševanje svetovnih podnebnih sprememb zaradi zmanjševanja onesnaževanja toplogrednih plinov.	Premajhna ozaveščenost ljudi o centrih ponovne uporabe.
Preprečevanje in zmanjševanje onesnaževanja, ki se ga ustvari z uporabo primarnih materialov.	Prevelika oddaljenost ljudi od centrov ponovne uporabe.
Ohranjanje okolja za generacije, ki pridejo.	Premajhna promocija s strani centrov ponovne uporabe.
Zmanjševanje odpadkov, ki gredo v razgradnjo, sežig ali recikliranje.	
Varčevanje z denarjem zaradi bolj dostopne cene stvari.	
Nova lokala zelena delovna mesta.	
Spodbujanje inovativnosti in kreativnosti.	
Ozaveščanje ljudi o ponovni uporabi.	

Vir: Šaver & Osojnik 2021, lastna raziskava 2022

Veliko prednosti in slabosti centrov ponovne uporabe je istih ali pa se povezujejo s prednostmi in slabostmi uporabe upcyclinga v notranjem oblikovanju in dekoriranju. Te si lahko ogledamo v naslednji tabeli.

Tabela 2: Prednosti in slabosti ponovne uporabe v notranjem oblikovanju in dekoriranju

PREDNOSTI	SLABOSTI
Zmanjševanje odpadkov, ki gredo v razgradnjo, recikliranje ali sežig.	Pomanjkanje kreativnosti.
Varčevanje z energijo pri izdelavi pohištva.	Drago orodje, barve ter pripomočki.
Preprečevanje in zmanjševanje onesnaževanja, ki se ga ustvari z uporabo primarnih materialov.	Vzame veliko časa.
Ohranjanje okolja za generacije, ki pridejo.	Možnost odstopanja produkta od sloga v prostoru.
Varčevanje z denarjem zaradi bolj dostopne cene pohištva in dekoracije.	
Spodbujanje kreativnosti in inovativnosti.	
Ohranjanje okolja za generacije, ki pridejo.	
Izraz lastnega jaza v prostorih doma.	
Sprostitev ob delu.	
Preoblikovanje pohištva in dekoracije po lastnih željah človeka.	
Lažje razporejanje predmeta v prostor.	

Vir: Šaver & Osojnik 2021, lastna raziskava 2022

4.3 Ponovna uporaba v notranjem oblikovanju in dekoriranju danes ter konkretni primeri

Z vzponom recikliranja se je pozno v dvajsetem stoletju in zgodnjem enaindvajsetem stoletju razširil tudi upcycling, saj so ljudje vedno bolj ozaveščeni o pravem ravnanju do okolja. Sploh po letu 2008, zaradi finančnega zloma, je priljubljenost upcyclinga močno narasla. To lahko vidimo po podatkih iz spletnih mest, kot sta Pinterest in Etsy, saj je označenost slik z označbo ponovna uporaba narasla iz 7.900 v januarju 2010 do skoraj 30.000 označb leto kasneje (Jennifer 2017).

4.3.1 Joanne Condon

Joanne je bloggerka, avtorica knjige »Furniture Crush« in strokovnjakinja za predelavo pohištva, kot se imenuje sama. 95 % pohištva v njenem domu je predelanega, prebarvala je na tisoče kosov pohištva in po Irski poleg nasvetov o ponovni uporabi vodi tudi različne delavnice, kot je na primer delavnica oblazinjenja ter spletna predavanja (Condon 2022).

4.3.2 Catherine Keher

Catherine je diplomirala iz likovne umetnosti in sedaj ustvarja pod imenom »Per Dozen Design«. Prvotno se je specializirala za grafičarko, kasneje pa se je poleg predelovanja pohištva posvetila izdelovanju odtisov na papirju in keramiki. Kot *samo naučena* keramičarka danes izdeluje keramične izdelke in nakit (Keher 2022).

4.3.3 Becky Lamb

Becky je petdesetletna bloggerka, upokojena učiteljica, ki dekorira. Prenavlja odpadne stvari ter jih preureja. Trenutno prenavlja svojo hišo. Kupuje izdelke in pohištvo v trgovini z rabljenim blagom in jih prenavlja. Svoje končne izdelke deli s svojimi sledilci v njenih dveh spletnih dnevnikih in jim poskuša biti navdih, da se podobnega lotijo tudi sami. Je avtorica knjige »Crafting with Wood Pallets: Projects for Rustic Furniture, Decor, Art, Gifts and More« (Becky@Beyond The Picket Fence 2022).

4.3.4 Kristen Hubert

Kristen je velik zagovornik upcyclinga in vodi blog »Upcycle My Stuff«. Ko je še imel delo, je v prostem času izdeloval unikatne lasne okraske in pokrivala iz starinskega nakita. Po travmatični življenjski izkušnji je odprl tudi svoje podjetje. Pri svojem blogu sodeluje z manjšimi podjetji, ki se ukvarjajo z upcyclingom. Skupaj pripravljajo in objavljajo postopke različnih stvari, narejenih po načelu ponovne uporabe. Na ta način se podjetja predstavljajo na njegovem blogu (Hubert 2022).

Seveda je še mnogo več drugih notranjih oblikovalcev, ki se ukvarjajo s ponovno uporabo, saj je to v zadnjem času velik *hit*. Predstavljeni oblikovalci so večinoma blogerji, ki poskušajo s svojimi stranmi in spletnimi mesti navdušiti čim več ljudi za ponovno uporabo.

5 Raziskovalne metode

Diplomsko delo je bilo izdelano na primeru konkretnega podjetja; gre za Center ponovne uporabe, d. o. o., so. p., bolj natančno za poslovno enoto Center ponovne uporabe Ljubljana.

V prvem delu sledi predstavitev podjetja, kateri podatki so pridobljeni iz interneta ter lastne raziskave – med potekom opravljanja obveznega usposabljanja v Centru ponovne uporabe v Ljubljani, pod mentorstvom prof. lik. umetnosti Barbare Jančič.

5.1 Center ponovne uporabe, d. o. o., so. p.

5.1.1 Predstavitev podjetja Center ponovne uporabe, d. o. o., so. p.

Center ponovne uporabe, d. o. o., so. p., oz. na kratko CPU, je veriga 6-ih centrov v različnih mestih. Sedež je v Ormožu. Vsi centri in kje se nahajajo so:

- CPU Ljubljana na Povšetovi ulici 4,
- CPU Slovenske Konjice na Tattenbachovi 5d,
- CPU Rogaška Slatina na naslovu Tuncovec 10 h (Zbirni center OKP),
- CPU Vojnik na Celjski 10,
- CPU Ormož na Vrazovi 9 (sedež podjetja),
- CPU Miklavž/DP, Zbirni Center (CPU-reuse 2020).

5.1.1.1 Osnovni podatki podjetja

Slika 14: Logotip podjetja Center ponovne uporabe, d. o. o. so. p.

Vir: <https://www.cpu-reuse.com/images/slike-WWW/Slike-logo-uni/logo-logo.png>

Naziv podjetja je CENTER PONOVNE UPORABE, D. O. O., SO. P., ki je prepoznano tudi okrajšano po nazivu CPU, d. o. o., so. p., s sedežem na Vrazovi ulici 9 v Ormožu ter je socialno podjetje tipa B.

Ustanovljeno je bilo na četrtek, 8. marca 2012, s strani družbe EKO-TCE Tehnološki center za aplikativno ekologijo, d. o. o., zato da bo kot družba z omejeno odgovornostjo poslovala kot socialno podjetje, ki sledi skladno zakonu »Zakon o socialnem podjetništvu«. Glavna izbrana panoga podjetja je ekologija.

Davčna številka Centra ponovne uporabe je 76950972, matična pa 6129935000. Odgovorna oseba je dr. Marinka Vovk (CPU-Reuse 2020).

Center je tudi član v Evropski mreži reuse centrov, s katerega člani si deli skupne vrednote varstva okolja, pomoč težje zaposljivim osebam ter boj proti revščini. Center v Rogaški Slatini je bil prvi reuse center v Sloveniji (CPU-Reuse 2020),

5.1.1.2 *Strateški cilji*

Strateški cilj podjetja je izdelava unikatnih izdelkov iz odpadne opreme ter potencialnih odpadkov, ki bi pripomogli k izboljšanju življenj ljudi, predvsem tistim z nižjimi dohodki, s posebnimi potrebami ter ljudem, ki stremijo h gospodinjstvu z več funkcionalnimi izdelki – izdelani po metodi zaprtega kroga. Vsi izdelki so izdelani po načelu reuse – ponovna uporaba. Vizija podjetja je svet, kjer so zavržene in odvečne stvari še vedno vir in kjer dobi odpadek dizajn in s tem stremi k odprtju novih zelenih delovnih mest. Prizadevajo si za svet, kjer je prednost podaljšanje življenjske dobe izdelkov ter tako preprečevanje nastajanja odpadnih stvari.

Ker je socialno podjetje tipa B nastalo z namenom o socialnem podjetništvu, je primorano k zaposlovanju oseb, ki so že dlje časa brezposelni, invalidi, niso kvalificirani delavci, so bivši zaporniki in drugi, saj morajo tretjino zaposlenih predstavljati takšni delavci. Podjetje mora v svoje poslovanje in delovanje vključiti tudi prostovoljce. Podjetje mora prav tako delovati v javno korist in imeti socialni značaj (CPU-Reuse 2020).

5.1.1.3 *Procesi v podjetju*

Vse poslovne enote podjetja po Sloveniji prevzemajo materiale, ki so jih ljudje zavrgli ali jih ne potrebujejo več, in iz njih naredijo nadgrajene nove izdelke, ki imajo dodatno vrednost. Izdelki so tako omejene izdaje in unikatni. Lahko jih kupijo tako podjetja kot tudi potrošniki.

V podjetju se izvajajo tehnološki procesi, kot so sestavljanje, zbiranje, šivanje, razstavljanje, barvanje, tapeciranje in še mnogi drugi. Z upcyclingom odvečne materiale in izdelke preoblikujejo v nove, s tem se porabi manj energije, nastane manj emisij, pripomore k varčevanju naravnih virov, pripomore k lokalni ekonomiji in se ne uporabi nič surovin. Prav tako izvajajo aktivnosti, kot sta opremljanje prostorov po ključu ponovne uporabe in svetovanje. Skozi leta je center oblikoval dve lastni blagovni znamki, in sicer »CPU design« in »CPU nostalgija« (CPU-Reuse 2020).

Proces, ki se dogaja znotraj enote, poteka z začetkom v skladišču. Tam lahko ljudje oddajo še uporabne izdelke. To so lahko knjige, oblačila, delujoča elektronika, blago, različne vrste igrač, posode, odeje, pokrivala, pohištvo ter še mnogo drugih stvari. Tu kasneje delavci izdelke pregledajo in jih razvrstijo v dve skupini. Prva skupina so izdelki, ki so celi, delujoči, lahko še vedno zapakirani, ter izdelki, ki bodo šli v obnovo in predelavo. Izdelke, namenjene v trgovino, se očisti in pripravi, oceni se jim vrednost ter se jih razstavi v različne dele trgovine, kjer počakajo na potencialnega kupca. Izdelke, ki gredo v predelavo, se ravno tako očisti in kasneje predela v unikatne izdelke, kjer v višjem cenovnem razredu čakajo na kupca. Enote so si med seboj tesno povezane. Če je izdelkov preveč v eni enoti, se jih s prevozom prepelje tudi v druge. Tako da so izdelki vseh vrst enakomerno porazdeljeni v vseh enotah.

5.1.1.4 *Partnerji podjetja*

Glavna partnerja podjetja Center ponovne uporabe, d. o. o., so. p., sta Republika Slovenija: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter Evropski socialni sklad. Prav tako podjetje sodeluje z nekaterimi zunanjimi podjetji in posamezniki za različne projekte ter akcije, ki se izvajajo pod okriljem podjetja (CPU-Reuse 2020).

Opis podjetja, s čim vse se ukvarja in kaj ponuja, dobimo na njihovi uradni spletni strani www.cpu-reuse.com.

5.1.2 Projekt Prenova sobice za srečanja otrok in staršev v Centru za socialno delo (CSD) v Slovenskih Konjicah

Pod budnim nadzorom mentorice v podjetju, prof. lik. umetnosti Barbare Jančič, sem od začetka do konca opravila projekt z naslovom Prenova sobice za srečanja otrok in staršev v Centru za socialno delo v Slovenskih Konjicah.

Projekt je potekal od sredine aprila 2021 do dne 24. maj 2021, ko smo opremili končni prostor v Centru za socialno delo v Slovenskih Konjicah.

Naročnik projekta »Prenova sobice za srečanja otrok in staršev v Centru za socialno delo v Slovenskih Konjicah« je bil Center za socialno delo Celje, enota Slovenske Konjice. Center se nahaja v mestu Slovenske Konjice v stari stavbi podjetja Konus.

Center opravlja naloge, ki so predpisane po zakonih. Imajo veliko različnih področij delovanja, ki se delijo na dva dela. En del je odločanje o pravicah izjavnih sredstev, drugi del vsebuje varstvo družine in otrok ter varstvo odraslih.

Sobico oz. prej pisarno bi se uporabljalo za stike med starši in otroki, predvsem s temi otroki, ki ne živijo skupaj s starši. Sobica bi bila namenjena otrokom od prvega leta dalje – tudi dojenčkom ter do osemnajstega leta in njihovim staršem. Srečanja potekajo pod nadzorom strokovnih delavk centra za socialno delo in so organizirana s strani sodišča. Srečanja potekajo enkrat na teden po uro in pol ali pa tudi manj (Taks Petan 2022).

Naročnik je Center ponovne uporabe, d. o. o., so. p., izbral ter poznal zaradi lokalnosti, saj oba centra delujeta na istem področju. Eden njihovih glavnih vzrokov, zaradi česar so se odločili za to podjetje, je bila finančna meja, saj CSD nima velikega vira prihodkov. To je bilo prvo sodelovanje med centri. V začetku so si le želeli v pisarni mogoče kakšen dvosed ali kavč, kasneje po pogovoru z gospo Marinko Vovk, odgovorno osebo za Center ponovne uporabe, pa so se odločili za prenovo celotne pisarne iz rabljenih in obnovljenih predmetov (Taks Petan 2022).

Želja s strani delavk iz CSD-ja je bila, da bo sobica vsebovala kavč, igre, mogoče kakšne poličke, ostalo so prepustile izbiri zaposlenih Centra ponovne uporabe.

Prostor ni velik, ima puste stene zelene barve, na katere se ne sme ničesar za stalno pritrdjevati ali vrtati lukenj. V širino meri približno tri metre, v dolžino pa dobrih šest metrov. Na nasprotni strani vrat se nahaja veliko okno, ki zelo dobro osvetljuje prostor (glej na sliki).

Slika 15: Pisarna pred prenovo
Vir: lastna raziskava, 2021

5.1.2.1 *Inspiracija in zasnova ideje*

Pri inspiraciji za sobico sva z mentorico upoštevali, da bo sobica primerna tudi otrokom mlajših let in tja do polnoletnosti ter njihovim staršem, da jim bo vlivala moč in samozavest pri vseh vrstah pogovorov. Hoteli sva, da bi sobica izražala nekakšno domačnost, sproščenost in igrivost.

Na spletu sva pregledali veliko različnih idej ter slik otroških sobic, različnih vrst okrasitev sten (kot je na sliki), možnosti preobleke blazin ...

Slika 16: Heksagona zidna dekoracija —inspiracijska slika

Vir:

https://i.etsystatic.com/20679300/r/il/6a57a6/2656707133/il_1140xN.2656707133_798u.jpg

Največji izziv pri postavitvi sobice in zasnovi njene ideje je bil ravno ta, da nisem imela začetnega kapitala, ampak sem bila odvisna od stvari, ki so jih prinesli ljudje. Edino, pri čemer sem imela svobodno idejo, je bila izbira palete barv. Ker so stene pisarne, ki smo jo spreminjali v sobico, precej puste barve, sem se odločila za osnovne barve s pridihom *mint* barve, ki bi sobo skupaj z rumeno barvo odlično posvetlil. Tudi živahna paleta pripomore k igrivosti in veselju.

Sama porazdelitev pohištva po prostoru mi je uspela šele na koncu, ko je bilo pohištvo že izbrano, in sicer sem v zgornjih prostorih centra večkrat postavila ter prestavila pohištvo tako, da je bilo logično razporejeno. Šele na koncu, ko sva bili obe z mentorico zadovoljni s postavitvijo, sva narisali končen tloris sobice, ki ga je kasneje mentorica poslala naročnikom za odobritev. In ko je bila ideja potrjena, sem pričela z glavnim delom dela.

5.1.2.2 *Iskanje in priprava pohištva ter predmetov*

ISKANJE POHIŠTVA IN PREDMETOV

Ker je CPU odvisen od stvari in pohištva, ki ga ljudje prinesejo v center, je trajalo kar nekaj časa – približno dva tedna – da sva pridobili predmete, ki so nama dali končen videz sobice.

Začeli sva z najlažjimi stvarmi, in sicer z igračami. Ker sem veliko časa delala v skladišču, sem lahko iz prve roke ocenila vse igrače, ki so prišle v center. Morala sem paziti, da so igrače, ki so se mi zdele primerne za v sobico, čiste, cele, imajo vse potrebne dele ter da na njih niso videti prevelike sledi obrabe. Zbirali sva plišaste igrače različnih velikosti in oblik, karte, družabne igre, otroški stolček, večje lego kocke, različne okrasne otroške blazine, veliko lesenih igrač vseh vrst, sestavljanke in knjige.

Kadar je prišlo pohištvo, ki se mi je zdelo primerno za otroško sobico, sem ga ravno tako dala na stran v poseben prostor. Veliko pohištva, npr. lesenih poličk, nekaj stolčkov, miza, stoli, kavč (na sliki 4) ..., so bili v centru že od prej, in sicer so se uporabljali za druge projekte. Na srečo otroški stolčki in mizice večkrat najdejo pot v skladišča centrov ponovne uporabe.

Slika 17: Kavč pred preobleko

Vir: lastna raziskava 2021

Vsa posoda, jedilni pribor, porcelan ter pogrinjki ravno tako pogosto zaidejo v skladišče. Od nekaj popolnih kompletov porcelana, pribora ter kozarčkov sem na koncu s pomočjo mentorice izbrala od vsakega po eno. Seveda na mizi ni smel manjkati niti vrč ter posoda za sadje.

Med časom, ko se je pohištvo nabiralo, se mi je počasi začela v glavi osnovati ideja. Končno pohištvo, ki je prestalo glavni izbor za uporabo pri sobici, se je preneslo v zgornje prostore centra.

Za ostalo okrasje, od različnih košar do zaves, sva se z mentorico odločili sproti, ko so prišle v center. Najtežje od vsega je bilo pridobiti čisto otroško preprogo.

Po končnem načrtu je bilo edino, kar je bilo kupljeno v trgovini, nekatere barve, črna samolepilna folija, po kateri se lahko riše s kredo, ter ena izmed barvnih samolepilnih folij. Vsi ostali predmeti ter pripomočki, ki sem jih potrebovala pri prenovi pohištva in končni podobi sobice, so prinesli ljudje v skladišče Centra ponovne uporabe.

PRIPRAVA POHIŠTVA IN PREDMETOV

Najprej je bilo potrebno zbrati stolčke, ki so bili oblazinjeni, okrasne blazine ter kavč in se dogovoriti z drugimi centri za možnost prenove in preobleke. Preoblekli so jih v Ormožu v jeans material, ki je prišel od raztrganih kavbojk ter jeans stvari, ki so jih ljudje prinesli v center. Med kvadratne koščke so šivilje, ki so zaposlene v Centru ponovne uporabe v Ormožu, všile tudi kvadrate blaga rdeče, modre, zelene in rumene barve. Za prevoz tja in nazaj je poskrbel prevoznik kombija, ki je hkrati tudi zaposlen v Centru ponovne uporabe v Ljubljani.

Pohištvo, kot so miza, stoli, otroška mizica in stolčki, lesene poličke, omara za posodo ter omarica za čevlje, sem s pomočjo zaposlenih prenesla v zgornje prostore centra. Tam sem postavila pohištvo tako, kot je bilo kasneje v sobici. Tla sem zaščitila z debelejšimi rjuhami ter s preoblekami za pregrinjala. Pripravila sem si potrebne barve, čopiče, valjčke, posodice, brusni papir ter krpe.

1. Pohištvo sem najprej obrisala na suho zaradi možnega prahu in pajčevine.
2. Ko so bili vsi kosi očiščeni sem se lotila brušenja nekaterega pohištva, ki je bil prebarvan z lakom. Na koncu sem očistila pohištvo prahu, rjuhe stepla, pometla prostor in ga na novo prekrila.
3. Najprej sem se lotila barvanja kock, ki so na koncu tvorile poličke za igre in igrače. Prebarvala sem jih v rumeno, modro, rdečo ter *mint* barvo. Za obstojnost sem uporabila akrilne barve za les, ki so že vsebovale lak.
4. Naslednji so bili miza in stoli. Celotna miza je bila *mint* barve, dva stola rumene, dva rdeče ter dva modre barve (glej sliko). Pri barvanju teh sem občasno dobila pomoč zaposlenih preko socialne aktivacije, ki so bili takrat zaposleni na centru, in seveda svoje mentorice.

Slika 18: Prebarvani stoli

Vir: lastna raziskava 2021

5. Kasneje so na vrsto prišli še otroška mizica in dva stola, omara za posodo, zaboj za igrače ter omarica za čevlje, ki je bila izven prostora ter je dobila ogrodje roza barve.

Da se je barva dobro prijela ter prekrila prejšnjo, je bilo potrebno vsako plast barve dobro posušiti ter nanesti več plasti – pri nekaterih kosih tudi do tri plasti.

5.1.2.3 Izvedba projekta

Ko so bili vsi kosi pohištva prebarvani in suhi, ostali pa preoblečeni in oblazinjeni, je napočil čas, da se je vse skupaj naložilo v kombi in odpeljalo iz Ljubljane na končni cilj – Center za socialno delo Slovenske Konjice. Pri prenosu in nalaganju pohištva v kombi smo morali paziti, da se pohištvo ni poškodovalo, zato smo ga dobro zaščitili z odejami in rjuhami. Naložili smo tudi vse igrače, dekoracijo, posodo ter možne pripomočke, ki bi jih kasneje potrebovali pri postavitvi pohištva v prostor.

V ponedeljek, 24. maja, smo moja mentorica, dva sodelavca in jaz prispeli na Center za socialno delo. Skupaj s pomočjo gospoda Zvera in gospe Vovk smo pohištvo prenesli iz kombija do pisarne, ki smo jo morali opremiti. Za večino pohištva smo si pomagali z dvigalom, večje pa so fantje znosili po stopnicah.

Pisarno smo začeli mentorica, sodelavec in jaz opremljati po korakih:

1. Prenos vsega pohištva iz kombija.
2. Čiščenje pisarne.
Na našo veliko srečo je bila pisarna do takrat, ko smo prišli, že izpraznjena. Kar nam je preostalo, je bilo le, da smo pometli po tleh.
3. Postavitev kock v končno podobo polic.
Najprej smo v pisarno s hodnika znosili kocke, ki smo jih postavili ena na drugo, da se je barva in oblika ujemala s prvotnim načrtom. Kasneje nam jih je zunanji sodelavec Centra ponovne uporabe gospod Edi Brumec pritrdil skupaj, da slučajno kasneje ne bi prišlo do nesreče, da bi kakšna kocka padla na otroka ipd.
4. Postavitev omare za posodo.
Omaro smo prenesli v sam prostor, jo postavili na načrtovano mesto in ji dodali predale.
5. Postavitev mize in stolov.
V drugo polovico prostora pod oknom smo na tla dali rdečo preprogo, postavili nanjo mizo in stole, ki jim je gospod Brumec kasneje pritrdil preoblečena sedišča.
6. Kratka pavza.
7. Priprava črne samolepilne folije.
S sodelavcem sva očistila prostor na steni, kjer je bila načrtovana folija, na katero se riše s kredo. Previdno sva jo s skupno pomočjo namestila (glej sliko).

Slika 19: Namestitev folije
Vir. Lastna raziskava, Jančič 2021

8. Postavitev otroške mizice, kavča ter stolčkov.
Poleg poličk z igračami smo pognili otroško preprogo, postavili nanjo mizico in okrog stolčke. Pri nasprotni steni od polic smo postavili kavč.
9. Obešanje zaves.
10. Okrasitev sten.
Vsi trije smo po končani postavitvi pohištva iz barvnih samolepilnih folij izrezali različno velike kvadrate in jih čimbolj okusno nalepili na stene, da smo zapolnili njihovo pusto površino.
11. Čiščenje sobice.

Sobo je bilo potrebno pomesti, vso pohištvo še enkrat pobrisati, da ni bilo na njem sledi prahu od vrtanja.

12. Okrasitev sobice.

Po končanem čiščenju je sledilo to, da smo v sobico prinesli in po njej razporedili vse igrače in otroške knjige, okrasne blazine, ves pribor ter posodo.

13. Priprava hodnika.

Na koncu smo zraven vrat v hodniku postavili omarico za obutev, preprogo in stolček, kjer si bodo lahko otroci sezuli čevlje in se preobuli v copate.

14. Veselje ob uspešno opremljeni sobici.

15. Izpis končne cene za prenovljeno sobico.

V končni ceni se je štel vsak kos posebej ter vse delo, ki je bilo zanj opravljeno. Končna cena vsega je znašala 3077,00 €, od tega je Center ponovne uporabe podaril kot donacijo 2827,00 €. Končno plačilo Centra za socialno delo Slovenske Konjice je bilo 250,00 €. (gl. tabelo 3, priloga C)

Slika 20: Kolaž končanega projekta

Vir: lastna raziskava 2021

5.1.2.4 Rezultati in odzivi

Takoj ob končani prenovi sobice, še v samem prostoru, je bilo slišati veliko pohval in veselja delavk Centra za socialno delo. Prav tako navdušena nad samo podobo končanega projekta sta bila gospa Marinka Vovk in gospod Franc Zver, prokurist podjetja Center ponovne uporabe d.o.o., so.p.

Malo več kot leto kasneje je gospa Helena Taks Petan, pomočnica direktorice Centra za socialno delo Celje, enota Slovenske Konjice, povedala, da so njihove zaposlene, ki se ukvarjajo s to vejo dela, dejale, da je sobica zadostila otrokom prav vseh starosti in je naredila vzdušje bolj sproščeno. Tako da je bil pozitiven odziv tako zaposlenih kot tudi uporabnikov te sobice (Taks Petan 2022).

Zagotovo je bil eden izmed večjih pokazateljev pozitivnega odziva povpraševanje po prenovah tudi drugih sob, ki služijo za različne stvari, od drugih ustanov.

5.2 Predstavitev in namen ankete

V drugem delu praktičnega dela sem s pomočjo ankete, ki je bila objavljena na mojih socialnih omrežjih, izvedela, koliko mojih prijateljev in znancev iz različnih regij pozna centre ponovne uporabe in slogov notranjega oblikovanja, koliko se jih zaveda problema odpadkov ter če so se sami pripravljene lotiti popravila, preoblikovanja in prenove predmetov. Nekateri pridobljeni podatki v anketi so prikazani statistično v besedilu, drugi s pomočjo grafov.

Anketa se je izvajala od 29. avgusta do 1. septembra 2022. Narejena je bila s pomočjo orodja 1KA ter se je delila na socialnih omrežjih Facebook in Instagram. Anketa je bila izvedena v okviru diplomske naloge in kot pomoč k potrditvi zastavljene hipoteze.

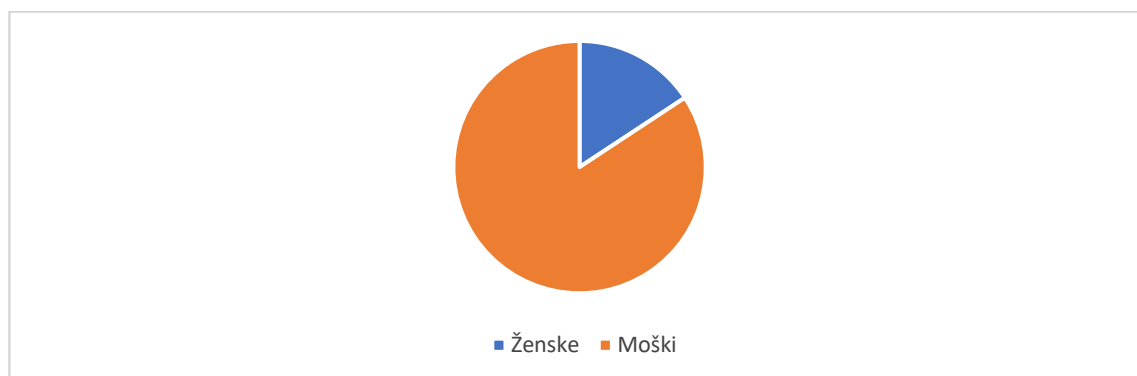
Anketa je vsebovala dvanajst vprašanj v treh sklopih. Anketo je končalo devetinšestdeset anketirancev, od tega je delno izpolnilo anketo dvajset anketirancev. Skupaj vseh klikov na anketo je bilo sto štiriinsedemdeset.

Prvi sklop je vseboval tri osnovna demografska vprašanja. To so spol, starost in regija domovanja anketirancev. Drugi sklop treh vprašanj se je navezoval na notranje oblikovanje ter poznavanje slogov, tretji sklop šestih vprašanj se je nanašal na center ponovne uporabe in ponovno uporabo.

Glavni namen ankete je bil ugotoviti, ali ljudje poznajo sloge notranjega oblikovanja, centre ponovne uporabe ter pojem ponovna uporaba ter koliko anketirancev se je že osebno srečalo z njo.

5.2.1 Rezultati ankete

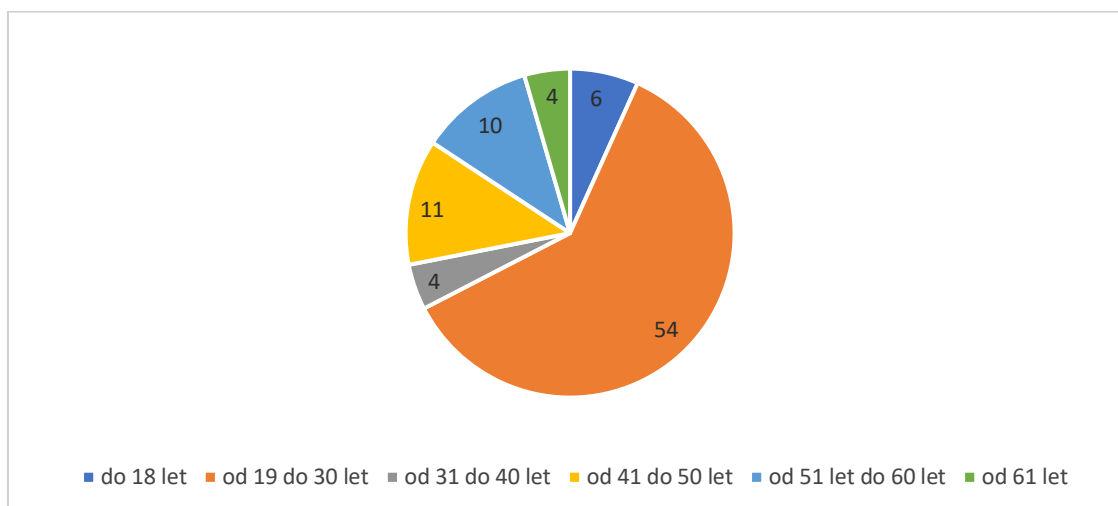
Analiza vzorca spola: štirinajst anketirancev je označilo moški spol, petinsedemdeset ženski, iz česar je razvidno, da je anketo rešilo 84 % ženskih anketirancev.

Graf 1: Spol

Vir: lastna raziskava 2022

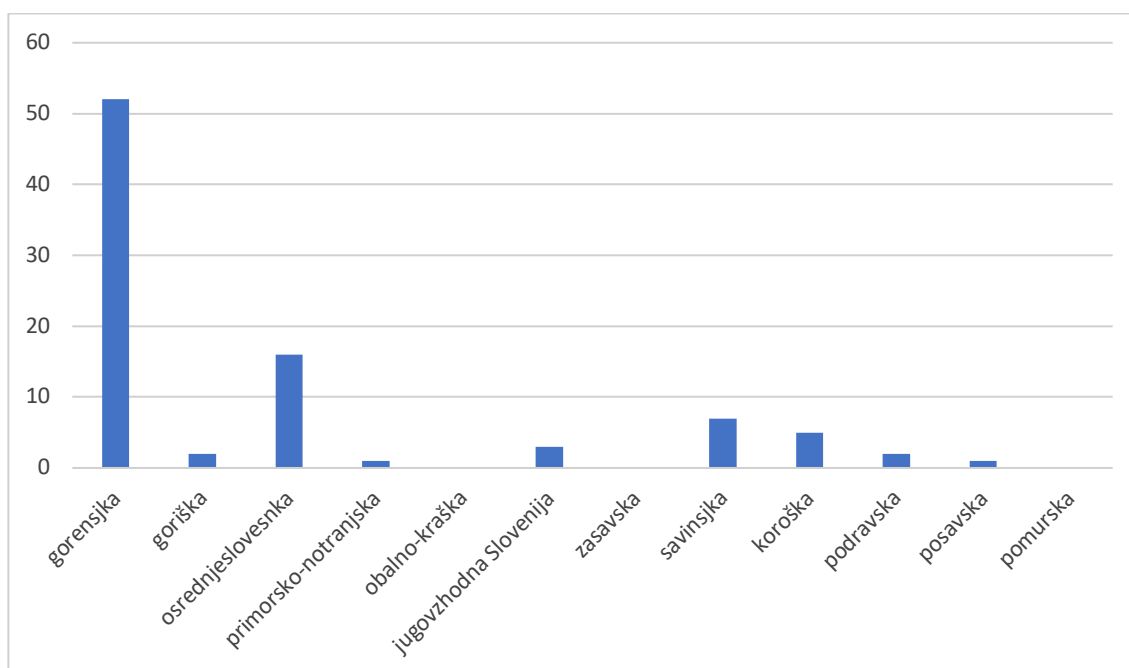
Iz spodnjega tortnega grafikona je lepo razvidno, da se večina anketirancev giba med 19. in 30. letom. Najmanj anketirancev je iz skupin do 18 let ter od 61. leta naprej.

Graf 2: Število odgovor na vprašanje Starost

Vir: lastna raziskava 2022

Večina anketirancev prihaja iz gorenjske regije, dva iz goriške, šestnajst iz osrednjeslovenske, eden iz primorsko-notranjske, trije so iz jugovzhodne Slovenije, sedem jih je iz savinjske, pet iz koroške, dva sta iz podravske in eden iz posavske. Iz pomurske in obalno-kraške regije ni sodeloval nobeden v anketi.

Graf 3: Regija

Vir: lastna raziskava 2022

Na prvo vprašanje v drugem sklopu ankete »Ste že kdaj opremljali stanovanje, hišo ...?« njih je devetinštirideset odgovorilo z da ter šestindvajset anketirancev z ne.

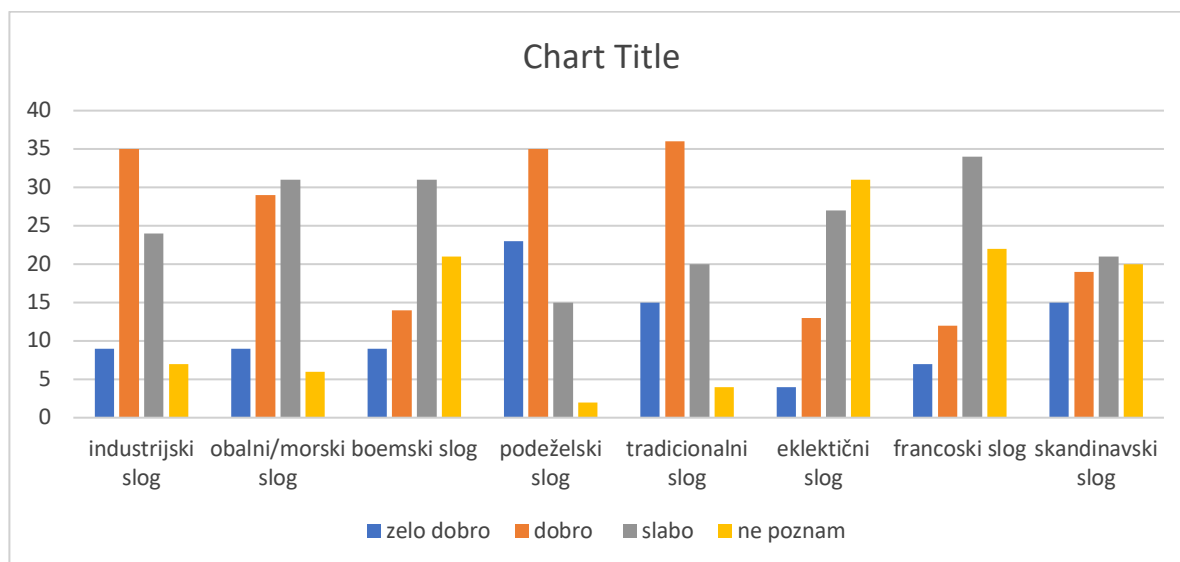

Graf 4: Odgovori na vprašanje »Ste že kdaj opremili stanovanje, hišo ...?«

Vir: lastna raziskava 2022

Naslednje vprašanje v anketi se je nanašalo na poznavanje slogov notranjega oblikovanja. Možnosti označbe odgovorov so bili zelo dobro, dobro, slabo in ne poznam. Industrijski slog največ anketirancev pozna dobro, najmanj (sedem) sloga ne poznajo. Obalni/morski ter boemski slog zelo dobro pozna devet anketirancev, enaintrideset anketirancev slabo pozna ta dva sloga. Podeželski slog pozna dobro šestintrideset anketirancev, dva anketiranci ga sploh ne poznata, tradicionalni slog jih šestintrideset dobro pozna, štirje ga ne poznajo. Enaintrideset anketirancev eklektičnega sloga sploh ne poznajo, štirje ga poznajo zelo dobro. Francoski slog slabo pozna 34 anketirancev, sedem ga poznajo zelo dobro ter enaindvajset anketirancev pozna skandinavski slog slabo, petnajst ga poznajo zelo dobro.

Iz tega lahko sklepamo, da je najbolj prepoznaven kmečki slog med vsemi naštetimi, najmanj pa eklektični slog notranjega oblikovanja. Podrobnejše podatke lahko razberemo iz spodnjega grafa.

Graf 5: Podatki o vprašanju Kako dobro poznate naslednje sloge notranjega oblikovanja?

Vir: lastna raziskava 2022

Na naslednje vprašanje Kateri slog notranjega oblikovanja Vam je najbolj všeč, so se razvrstili različni odgovori. Za skandinavskega se je odločilo šestnajst anketirancev, šestnajst za kmečki slog, štirje za francoski, deset za tradicionalni slog, šest za industrijskega, pet za moderni ter boemski slog notranjega oblikovanja, dvema je najbolj všeč eklektični slog, petim obalni/morski slog notranjega oblikovanja, enemu je všeč grški slog, dvema *vintage* slog, enemu tradicionalno moderen stil in spet enemu mešanica med skandinavsko klasičnim slogom. Nekateri anketiranci so napisali, da jim je všeč več

slogov, eden je odpisal, da je to odvisno od prostora in štirje so napisali, da ne poznajo slogov notranjega oblikovanja.

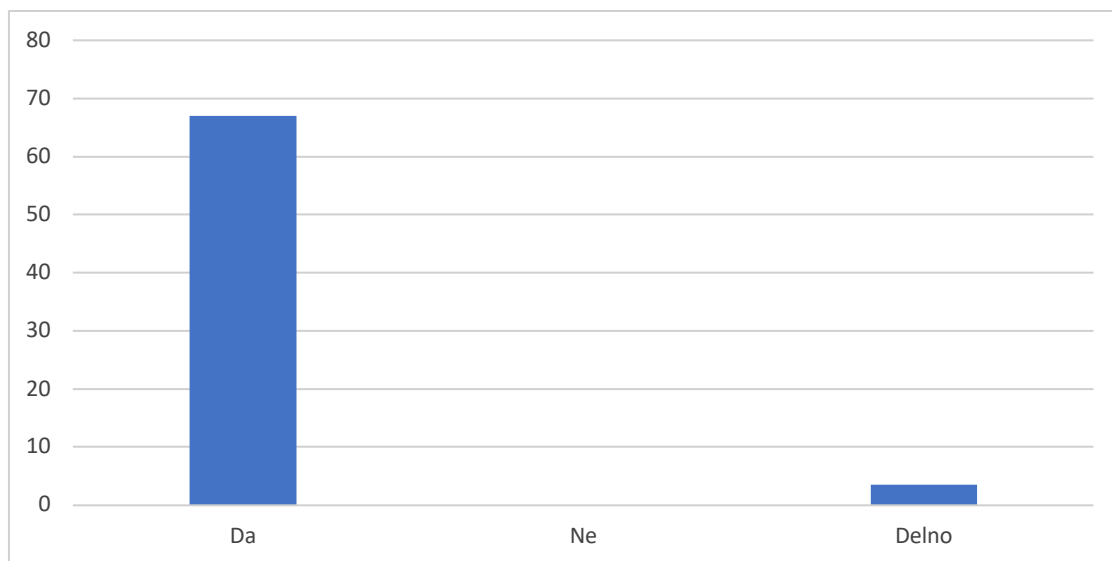
Sedmo vprašanje v celotni anketi je bilo uvod v tretji del ankete. Oseminšestdeset anketirancev je na vprašanje, če se zavedajo, da so odpadki in njihovo zmanjšanje eden od večjih problemov človeštva, odgovorilo s pritrdilnim odgovorom in eden z nikalnim. To je kar 99 % anketirancev, ki se zavedajo problema.

Graf 6: Prikaz odgovorov na vprašanje »Se zavedate, da so trenutno odpadki in zmanjševanje odpadkov eden večjih problemov človeštva?«

Vir: lastna raziskava 2022

Z naslednjim vprašanjem sem želela izvedeti, koliko anketirancev pozna pojem ponovna uporaba. Sedeminšestdeset je označilo odgovor da in dva, da poznata pojem samo delno.

Graf 7: Prikaz odgovorov na vprašanje »Poznate pojem ponovna uporaba?«

Vir: lastna raziskava 2022

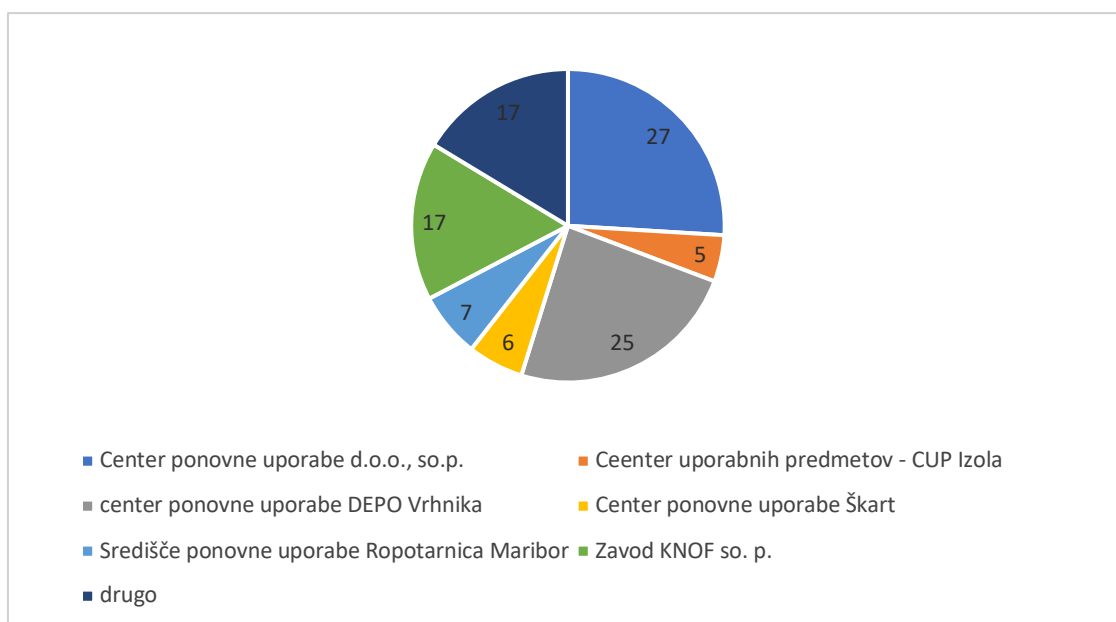
Pri devetem vprašanju, ki se glasi »Ponovna uporaba pomeni, da starim in odpadnim predmetom vdihnemo novo življenje. Z ozaveščanjem ljudi se ukvarjajo različni centri ponovne uporabe. Ste že kdaj bili v takšnem centru/podjetju?«, je bilo trideset pritrdilnih odgovorov in devetintrideset nikalnih odgovorov. S tem sem izvedela željen podatek, da je bilo 43 % vsaj enkrat v življenju v enem od centrov ponovne uporabe, kar je manj kot polovica.

Graf 8: Prikaz odgovorov na vprašanje »Ponovna uporaba pomeni, da starim in odpadnim predmetom vdihnemo novo življenje. Z ozaveščanjem ljudi se ukvarjajo različni centri ponovne uporabe. Ste že kdaj bili v takšnem centru/podjetju?«

Vir: lastna raziskava 2022

V nasladnem tortnem grafikonu je prikazano, katere izmed centrov ponovne uporabe anketiranci poznajo oz. so že slišali zanje.

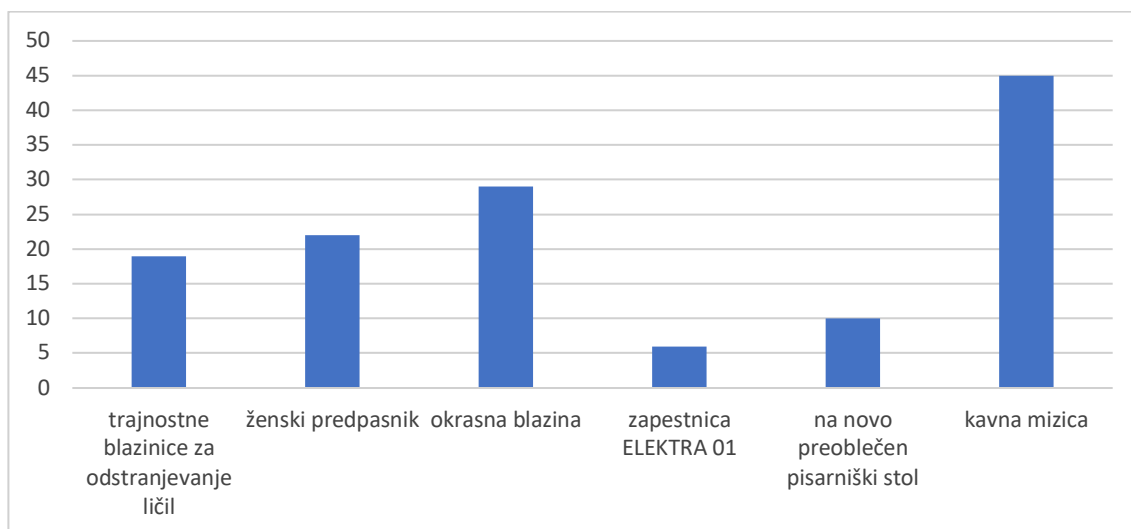

Graf 9: Poznavanje različnih centrov ponovne uporabe

Vir: lastna raziskava 2022

V grafu 8 je lepo razvidno, da jih največ pozna podjetje, na podlagi katerega temelji diplomska naloga. Odgovori pod točko drugo so bili, da deset anketirancev ne pozna nobenega, dva sta navedla CPU Ljubljana ter eden CPU Velenje – kar sta enoti Centra ponovne uporabe d.o.o., so. p. in eden je omenil Zarica Kranj, ki spada pod fundacijo Vincenca Drakslerja so. p.

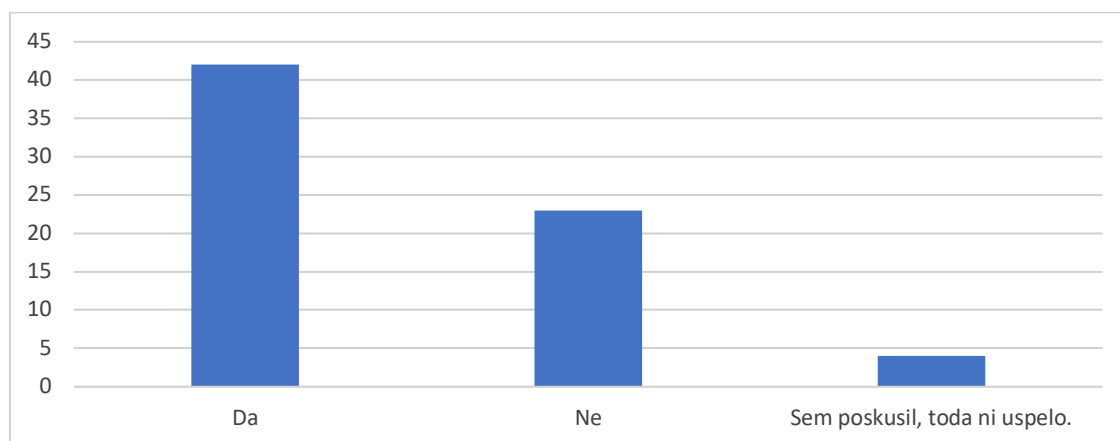
V naslednjem vprašanju sem anketirancem dala na razpolago šest izdelkov, ki so šli skozi postopek upcyclinga, zraven sem priložila tudi slike. Možnih je bilo več odgovorov. To so bili vsi izdelki Centra ponovne uporabe d. o. o so. p., trajnostne blazinice za odstranjevanje ličil bi kupilo devetnajst anketirancev, ženski predpasnik dvaindvajset, devetindvajset bi jih kupilo okrasne blazine, šest zapestnico »ELEKTRA 01«, deset na novo preoblečen pisarniški stol in petinštirideset kavno mizico, narejeno iz knjig.

Graf 10: Prikaz ponovno uporabljenih izdelkov in katere bi anketiranci kupili

Vir: lastna raziskava 2022

Z zadnjim vprašanjem sem želela poizvedeti, koliko izmed anketirancev se je že kdaj lotilo upcyclinga doma na pohištvu, dekoraciji in ostalih stvareh. Ponovnega vdiha življenja starim stvarim se je lotilo dvainštirideset anketirancev, štirje so se lotili, vendar jim ni uspelo in triindvajset se tega še ni lotilo.

Graf 11: Prikaz odgovorov na zadnje vprašanje v anketi

Vir: lastna raziskava 2022

6 Rezultati in razprava

Na raziskovalno vprašanje, kaj je pojem upcycling oz. ponovna uporaba, je odgovor, da je to dodajanje vrednosti zavrženim predmetom s ponovno uporabo, prenovo ali predelavo.

Kaj so centri ponovne uporabe, kje jih najdemo in kakšna je njihova vloga? Odgovor na to raziskovalno vprašanje se glasi, da so to centri, ki se ukvarjajo s ponovno uporabo, jo spodbujajo in nudijo izdelke iz druge roke, pri tem pa pripomorejo k zmanjševanju odpadkov. Najdemo jih v različnih državah.

Kako lahko ponovno uporabo vključimo v opremljanje lastnih domov, delovnih površin ter drugih prostorov in ali obstajajo ljudje, ki so nam lahko vzgled? Ponovno uporabo lahko skozi različne načine primešamo v vse stile notranjega oblikovanja s pomočjo pohištva ali različnega dekorja. Pri tem so nam lahko navdih različne spletne strani, centri ponovne uporabe, oblikovalci ter tudi blogerji, ki se ukvarjajo z upcyclingom.

Kakšne so prednosti in slabosti podjetij, ki se ukvarjajo s ponovno uporabo? Centri imajo več prednosti kot slabosti. To so zmanjševanje odpadkov, nova zelena delovna mesta, zmanjševanje različnih emisij itd.

S pomočjo ankete sem raziskala zastavljene hipoteze:

1. hipoteza: Več kot 50 % je mnenja, da so odpadki eden največjih problemov na svetu. Odpadki so eden največjih problemov na svetu, saj jih imamo zaradi potrošništva prevelike količine. Prav tako prispevajo k onesnaževanju ekosistemov, zraka, tal in vode. 99 % anketirancev se zaveda, da je to eden večjih problemov. Hipoteza je potrjena.

2. hipoteza: Več kot 50 % anketirancev pozna pojem ponovna uporaba. Pojem ponovna uporaba pomeni nekaj uporabiti ponovno, lahko z isto ali drugo funkcijo in izgledom. Velikokrat se zasledi na različnih forumih, revijah in spletnih straneh, ideje, ki spodbujajo upcycling. 97 % anketirancev je v anketi označilo odgovor, da pojem poznajo. Hipoteza je potrjena.

3. hipoteza: Manj kot 50 % anketirancev je že obiskalo katerega izmed centrov ponovne uporabe. Slovenija pri ponovni uporabi surovin zaostaja za drugimi državami. Ker so centri ponovne uporabe v Sloveniji premalo poznani, jih tudi ni obiskalo veliko anketirancev. 57 % anketirancev je odgovorilo z ne, torej je hipoteza potrjena.

4. hipoteza: Manj kot 50 % anketirancev se je že odločilo za upcycling pohištva in dekorja doma. Potrošniška kultura in prenasičenost trga z izdelki, pripomoreta k temu, da se mnogo ljudi, ko odvržejo uporabljen predmet, odločijo za novega, ki ga dobijo takoj. Upcycling zahteva veliko časa in kreativnosti, zato se ga mnogi ne lotijo. Toda 61 % anketirancev je v anketi pritrdilo, da so se že spopadli z upcyclingom doma. Hipoteza je tako ovržena. Več kot 50 % anketirancev se je že odločilo za upcycling pohištva in dekorja doma.

7 Zaključek

Ponovna uporaba je eden od načinov zmanjševanja odpadkov. Od vseh zavrženih stvari se v Sloveniji zbere samo med deset in petnajst odstotkov odpadkov, ki se jih da v ponovno uporabo. Pri tem Slovenija zaostaja za drugimi državami. Ponovna uporaba je postala sodobni trend in nuja pri zmanjševanju ogromne količine odpadkov. Centri ponovne uporabe so odgovor na to. Poleg zmanjševanja odpadkov imajo tudi več drugih prednosti, kot so tudi nastajanje novih zelenih delovnih mest, zmanjševanje porabe surovin, emisij in spodbujanje upcyclinga med ljudmi.

Upcycling pomeni predelava odvrženih novih izdelkov, dajanje nove podobe le-tem ali celo nove funkcije. Princip upcyclinga se je začel uporabljati že zgodaj v zgodovini, vendar ni bil nikoli zabeležen in poimenovan. Prvo zabeleženje upcyclinga je bilo med drugo svetovno vojno, ko so voditelji držav vzpodbudili ljudi k ponovni uporabi zaradi pomanjkanja materialov. Ponovna uporaba je spet prišla v ospredje pri pomanjkanju denarja in izražanju lastne osebnosti pri najstnikih in mladostnikih v osemdesetih in devetdesetih letih. Kasneje je prišel čas potrošniške kulture, kjer so ljudje zavrgli neuporabno in kupili novo. Šele ko je prišlo do finančne stiske posameznika, je ponovna uporaba spet prišla v poštev. Sedaj je upcycling trend, moralna ali ekonomska izbira. Centri ponovne uporabe in ponovna uporaba so bolj razviti in prepoznani med ljudmi v tujih državah, kot so na primer Nemčija, Nizozemska, Estonija, Belgija in druge. Prvi center ponovne uporabe v Sloveniji je bil v Rogaški Slatini, ki je ena izmed enot podjetja Center ponovne uporabe, d. o. o., so. p. Seveda so tudi drugi, na primer Center uporabnih predmetov – CUP Izola, Kramarija, Ropotarnica Maribor ter drugi.

Ponovno uporabo in upcycling lahko vsak posameznik preplete v svoj vsakdan – v slog notranje opreme doma, pisarne in drugih prostorov. Pri vsakem izmed mnogih stilov, kot so industrijski, tradicionalni, francoski in drugi, lahko uporabimo preurejeno zavrženo pohištvo ali dekoracijo. Ideje in navdih lahko pridobimo iz različnih spletnih omrežij in platform ter različnih blogov oblikovalcev, kot so Joanne Condon, Catherine Keher, Becky Lamb, Kristen Hubert in mnogi drugi.

Pod okriljem podjetja Center ponovne uporabe d. o. o., so. p., je bil izveden projekt prenove sobice, ki je bil naročen s strani Centra za socialno delo Celje, enote Slovenske Konjice, iz finančnega razloga. Projekt prikazuje, da se da opremiti celotna otroška sobica iz prenovljenih predmetov, ki so bili zavrženi. Prav tako dokazuje, da lahko vse potrebno za opremo neke sobe najdemo na centrih ponovne uporabe. Takšni prostori izkazujejo domačnost in osebnost. Za njih je potrebno tudi manj denarja.

Skozi izvedeno anketo so bile potrjene štiri hipoteze, dve pa ovrženi. Ljudje poznajo pojem ponovna uporaba, ampak ne centrov ponovne uporabe. Prav tako poznajo nekatere sloge oblikovanja dobro, druge malo manj. Anketa je precej omejena, 54 % pridobljenih rezultatov je bilo od anketirancev med 19. in 30. letom ter 84 % je bilo žensk. Večino anketirancev prav tako prihaja iz gorenjske regije.

Ponovna uporaba lahko postane del vsakdanjika vsakega človeka. Namesto da posameznik kupi nov predmet, lahko kupi že rabljenega – za manjšo ceno. Na veliko spletnih mestih zasledimo, da je upcycling lahko odlična rešitev za zmanjševanje odpadkov in ohranjanje okolja za naslednje generacije, ki prihajajo.

8 Viri in literatura

ANTEA GROUP. 2022. Circulair Ambachtscentrum: meer waarde voor grondstof en mens. *Circulair Ambachtscentrum*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljaja 29. avgust 2022]. [Citirano 30. avgust 2022; 14:48]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://anteagroup.nl/diensten/realisatie-saneringswerken-bodembescherming/circulair-ambachtscentrum-milieustraat>.

BALOGH, EMESE, in drugi. 2005. *Preprečevanje in zmanjševanje odpadkov v Sloveniji*. Zabreznica: Medium d.o.o., ISBN 961-6450-13-1.

BECKY@BEYOND THE PICKET FENCE. 2022. Beyond The Picket Fence. *Blogger*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljaja 2022]. [Citirano 1. september 2022; 21:12]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.beyondthepicket-fence.com/>.

BRAUER, Sigrid in GUSTMAN, Kurt. 2000. *Velika knjiga o urejanju stanovanja: kako lahko vse prostore lepo uredimo in kar najboljše izrabimo*. Ljubljana: Mladinska knjig, d.d., ISBN 86-11-15480-0.

C4C. 2021. Center ponovne uporabe Depo Vrhnika. *SAMOIPLANET*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljaja 1. december 2021]. [Citirano 26. avgust 2022; 11:47]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://samoiplanet.si/aktualno/depo-vrhnika-center-ponovne-uporabe-z-dodano-vrednostjo/>.

CHANGeworks. 2021. How to reduce, reuse, recycle. *Household Waste*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljaja 9. julij 2021]. [Citirano 30. avgust 2022; 15:11]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.changeworks.org.uk/what-we-do/waste/waste-reduction-advice-and-behaviour-change/how-to-reduce-reuse-recycle>.

CONDON, Joane. 2022. I am a Furniture Upcycler and Educator. *HELLO, I'M JOANNE CONDON*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljaja 11. junij 2022]. [Citirano 23. avgust 2022; 18:09]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://joannecondon.com/>.

CPU-REUSE. 2020. Centri ponovne uporabe. *Center ponovne uporabe*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljaja 2020]. [Citirano 5. junij 2022; 15:54]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.cpu-reuse.com/cpu/centri-ponovne-uporabe>.

CPU-REUSE. 2020. Kaj je Center ponovne uporabe. *Center ponovne uporabe*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljaja 2020]. [Citirano 5. junij 2022; 14:13]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.cpu-reuse.com/cpu/kaj-je-cpu>.

CPU-REUSE. 2020. Mednarodno sodelovanje. *Center ponovne uporabe*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljaja 2020]. [Citirano 5. junij 2022; 16:03]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.cpu-reuse.com/cpu/mednarodno-sodelovanje>.

D'ALESSANDRO, Alessandra. 2022. UPCYCLING:FROM THE 40S TO NOWADAYS. *REVIBE*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljaja 4. april 2022]. [Citirano 27. avgust 2022; 15:02]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.revibe-upcycling.com/blog/case-studies/the-evolution-and-history-of-upcycling>.

DE LAMBILLY, Élisabeth. 2015. *Raziščimo predelovanje odpadkov*. Ljubljana: Mladinska knjiga Založba, d.d., ISBN 978-961-01-3539-5.

EMIGMA. 2022. Center Uporabnih Predmetov - CUP. *Komunala Izola-Isola*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljanja 2022]. [Citirano 26. avgust 2022; 11:33]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.komunala-izola.si/dejavnosti/zbiranje-in-odvoz-odpadkov/center-uporabnih-predmetov-cup/>.

EUROPEAN COMMISSION. 2022. Recycling. *Enterprise and Industry*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljanja 28. avgust 2022]. [Citirano 29. avgust 2022; 15:52]. Dostopno na spletnem naslovu: https://web.archive.org/web/20140203063401/http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/lead-market-initiative/recycling/index_en.htm.

EVROPSKA AGENCIJA ZA OKOLJE. 2021. Odpadki: težava ali vir?. *Evropska agencija za okolje*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljanja 5. november 2021]. [Citirano 5. junij 2022; 13:43]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.eea.europa.eu/sl/eea-signali/signali-2014/clanki/odpadki-tezava-ali-vir>.

FOYR. 2020. 21 Most Popular Types of Interior Design Styles. *Foyr*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljanja 2020]. [Citirano 29. avgust 2022; 9:38]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://foyr.com/learn/types-of-interior-design-styles/>.

FUNDACIJA VINCENCA DRAKSLERJA - PORTAL OMAMLJEN.SI. 2019. Podporniki. *Fundacija Vincenca Drakslerja za odvisnike*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljanja 2019]. [Citirano 26. avgust 2022; 14:36]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.omamljen.si/o-fundaciji/podporniki>.

FUNDACIJA VINCENCA DRAKSLERJA - PORTAL OMAMLJEN.SI. 2019. Prodajalne. *Fundacija Vincencija Drakslerja za odvisnike*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljanja 2019]. [Citirano 26. avgust 2022; 14:45]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.omamljen.si/prodajalne>.

FUNDACIJA VINCENCA DRAKSLERJA - PORTAL OMAMLJEN.SI. 2019. Ustanovitelja. *Fundacija Vincenca Drakslerja za odvisnike*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljanja 2019]. [Citirano 26. avgust 2022; 14:21]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.omamljen.si/o-fundaciji/ustanovitelja>.

GREENPEACE. 2009. Where Does E-Waste End Up? - English Version. *www.greenpeace.org*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljanja 24. februar 2009]. [Citirano 29. avgust 2022; 16:21]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://media.greenpeace.org/archive/Where-Does-E-Waste-End-Up---English-Version-27MZIF2D3F8X.html>.

HUBERT, Kristen. 2022. A Small Business Owner Story: From Side Hustle to Ditching the Day Job. *Upcycle My Stuff*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljanja 2022]. [Citirano 1. september 2022; 21:28]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://upcyclemystuff.com/a-small-business-owner-story-from-side-hustle-to-ditching-the-day-job/>.

INFRASTRUKTURA BLED D.O.O.. 2015. Center ponovne uporabe (CPU). *Komunalna dejavnost*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljanja 2015]. [Citirano 26. avgust 2022; 14:57]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.infrastruktura-bled.si/sl/Dejavnosti/Odpadki/center-ponovne-uporabe-cpu>.

INTERREG EUROPE. 2020. Reuse and repair centres: moving out from the shadow of recycling. *Interreg Europe*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljanja 30. september 2020]. [Citirano 30. avgust 2022; 13:57]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.interregeurope.eu/find-policy-solutions/stories/reuse-and-repair-centres-moving-out-from-the-shadow-of-recycling>.

JAVNO KOMUNALNO PODJETJE VRHNIKA, D.O.O., KIVI COM D.O.O. 2015. DEPO . *Javno podjetje Komunalno podjetje Vrhnika, d.o.o.* [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljanja 2015]. [Citirano 26. avgust 2022; 12:11]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://samo1planet.si/aktualno/depo-vrhnika-center-ponovne-uporabe-z-dodano-vrednostjo/>.

JENNIFER. 2017. Upcycling: The history, trend and lifestyle. *DIYvinci*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljanja 22. avgust 2017]. [Citirano 23. avgust 2022; 17:48]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://diyvinci.com/upcycling-history-trend-lifestyle/>.

KEHER, Catherine. 2022. About. *Per Dozen Design*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljanja 1. september 2022]. [Citirano 1. september 2022; 20:56]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://perdozendesign.ie/>.

KEUC, Albin. 2002. *Kako ravnati z odpadki: vodič po zakonodaji o odpadkih v Sloveniji in EU*. Ljubljana: Umanotera. ISBN 961-6450-01-8.

KOŠENINA, Urška. 2015. Tudi centri ponovne uporabe delijo usodo socialnega podjetništva - EOL 101/102. *Zelena Slovenija*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljanja 23. september 2015]. [Citirano 7. junij 2022; 19:23]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.zelenaslovenija.si/EOL/Clanek/2364/embalaza-okolje-logistika-st-101-102/tudi-centri-ponovne-uporabe-delijo-usodo-socialnega-podjetnistva-eol-101-102>.

LUKIĆ, Milica in LUKIĆ, Ana. 2016. *Reciklažni centri u zemljama eu - primer hrvatska, slovenija i nemacka - recycling centres in eu countries - experiences from Croatia, Slovenia and Germany*. Smeredevo, Srbija: Researchgate, 2016. Smeredevo ekološki grad. str. 169-177.

MCMURDO, Max. 2016. *Upcycling: 20 Creative Projects Made from Reclaimed Materials*. London: Jacqui Small LLP. ISBN: 978-1-91112-703-1.

MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR. 2022. Odpadki. *Republika Slovenija GOV.SI*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljanja 3. februar 2022]. [Citirano 5. junij 2022; 16:36]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.gov.si/podrocja/okolje-in-prostor/okolje/ravnanje-z-odpadki/>.

MUCA CUPATARICA. Center uporabnih predmetov. *Muca CUPatarica*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljanja 2022]. [Citirano 26. avgust 2022; 17:22]. Dostopno na

spletnem naslovu: <https://www.mucacupatarica.si/index.php/center-uporabnih-predmetov/>.

MUCA CUPATARICA.. Sodelovanje in povezovanje. *Muca CUPatarica*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljaja 2022]. [Citirano 26. avgust 2022; 17:37]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.mucacupatarica.si/index.php/sodelovanje-in-povezovanje/>.

PATTERSON, Caroline. 2021. 20 Classic Interior Design Styles Defined. *DECORAID*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljaja 12. maj 2021]. [Citirano 29. avgust 2022; 11:27]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.decoraid.com/blog/interior-design-styles-definition-2019/>.

PETERNEL, Urša. 2015. Vrata odpira Kramarija. *Gorenjski glas*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljaja 26. avgust 2015]. [Citirano 26. avgust 2022; 15:19]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://arhiv.gorenjskiglas.si/article/20150826/C/150829857/vrata-odpira-kramarija>.

PILZ, Reiner. 1994. [interv.] SalvoNews. 1994.

RAZLOŽENO. 2022. Kaj je francosko notranje oblikovanje? *Razloženo*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljaja 2022]. [Citirano 29. avgust 2022; 12:17]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://razlozeno.com/kaj-je-francosko-notranje-oblikovanje/>.

RECUPEL. 2022. Everything there is to know about sorting and recycling in Belgium: who does what, and where to dispose of which waste? *www.recupel.be*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljaja 29 avgust 2022]. [Citirano 30. avgust 2022; 14:29]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.recupel.be/en/blog/everything-there-is-to-know-about-sorting-and-recycling-in-belgium-who-does-what-and-where-to-dispose-of-which-waste/>.

REMOOV. 2021. The History of Recycling & Upcycling. *Remoov*. [Elektronski] [Datum zadnjega popravljaja 17. februar 2021]. [Citirano 5. junij 2022; 13:54 ter 27. avgust 2022; 15:46]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://blog.remooovit.com/2021/02/17/the-history-of-recycling-upcycling/>.

SREDIŠČE PONOVNE UPORABE ROPOTARNICA MARIBOR, ZIP SOLUTIONS. 2018. Središče ponovne uporabe. *Ropotarnica - Središče ponovne uporabe*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljaja 2018]. [Citirano 26. avgust 2022; 16:24]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://ropotarnica.org/programi/>.

STARA ŠOLA BUTIK. 2022. Butik ponovne uporabe. *Stara šola butik*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljaja 2022] [Citirano 26. avgust 2022; 16:58]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://starasola.si/>.

ŠAVER, Mojca in OSOJNIK, Špela. 2021. PONOVNNA UPORABA – NAŠA LEPŠA PRIHODNOST. *Knof*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popravljaja 18. julij 2021]. [Citirano 24. avgust 2022; 16:32]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://knof.si/blog/2021/06/18/ponovna-uporaba-nasa-lepsa-prihodnjost/>.

TAKS PETAN, Helena. 2022. *Projet Prenova sobice v centru za socialno delo v Slovenskih Konjicah*. [interv.] Urška Oblak. [30. avgust 2022, 14:25].

WIKISLSL.TOP. 2022. Upcycling - Upcycling. *Wikislsl*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popraviljanja 2022]. [Citirano 27. avgust 2022; 15:26]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://wikislsl.top/wiki/Upcycling>.

YEOMAN, Ella. 2022. Upcycling through the ages. *Hand & Lock*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popraviljanja 2022]. [Citirano 27. avgust 2022; 20:14]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://handembroidery.com/upcycling-through-the-ages/>.

YTONG. 2018. 13 STILOV NOTRANJE OPREME STANOVANJA. *YTONG*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popraviljanja 2018]. [Citirano 29. avgust 2022; 9:54]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.ytonghisa.si/13-stilov-notranje-opreme-stanovanja/>.

ZA PLANET. 2022. Tvoj odpadki, moj novi izdelek – Centri ponovne uporabe v Sloveniji. *Za Planet*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popraviljanja 29. avgust 2022]. [Citirano 26. avgust 2022; 11:23]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://zaplanet.si/tvoj-odpadek-moj-novi-izdelek-centri-ponovne-uporabe-v-sloveniji/>.

ZDRUŽENJE SOCIALNEGA PODJETNIŠTVA, SO.P. 2015. Zavod KNOF so.p. *Združenje socialne ekonomije Slovenije*. [Elektronski]. [Datum zadnjega popraviljanja 2015]. [Citirano 26. avgust 2022; 16:43]. Dostopno na spletnem naslovu: <http://socialnaekonomija.si/clan/zavod-knof-so-p-%E2%80%8B/>.

9 Priloge

Priloga A: Anketa	1
Priloga B: Priloga B: Intervju z gospo Heleno Taks Petan, pomočnico direktorice Centra za socialno delo Celje, enota Slovenske Konjice, torek, 30. avgust 2022	6
Priloga C: Priloga C: Tabela o izračunu prenovljene sobice v Centru za socialno delo Celje, enota Slovenske Konjice	8

Priloga A: Anketa

Zdravo,

sem Urška Oblak in obiskujem višjo Šolo za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje, smer Snovalec vizualnih komunikacij in trženja. Pišem diplomsko delo z naslovom Vloga ponovne uporabe v notranjem oblikovanju in dekoriranju.

Vzemite si nekaj minut časa in odgovorite na spodnja vprašanja ter mi pomagajte z raziskovanjem ...

1. Spol:

- moški,
- ženski.

2. Starost:

- do 18 let,
- od 19 do 30 let,
- od 31 do 40 let,
- od 41 do 50 let,
- od 51 do 60 let,
- od 61 let naprej.

3. Regija:

- gorenjska,
- goriška,
- osrednjeslovenska,
- primorsko-notranjska,
- obalno-kraška,
- jugovzhodna Slovenija,
- zasavska,
- savinjska,
- koroška,
- podravska,
- posavska,
- pomurska.

4. Ste že kdaj opremljali stanovanje, hišo ...?

- Da.
- Ne.

5. Kako dobro poznate naslednje sloge notranjega oblikovanja?

Tabela 3: Kako dobro poznate naslednje sloge notranjega oblikovanja?

	Zelo dobro	Dobro	Slabo	Ne poznam
Industrijski slog				
Obalni/morski slog				
Boemski slog				
Kmečki slog				
Tradicionalni slog				
Eklektični slog				
Francoski slog				
Skandinavski slog				

Vir: lastna raziskava 2022

6. Kateri slog notranjega oblikovanja Vam je najbolj všeč?

7. Se zavedate, da so trenutno odpadki in zmanjševanje odpadkov eden večjih problemov človeštva?

- Da.
- Ne.

8. Poznate pojem »ponovna uporaba«?

- Da.
- Ne.
- Delno.

9. Ponovna uporaba pomeni, da starim in odpadnim predmetom vdihnemo novo življenje. Z ozaveščanjem ljudi se ukvarjajo različni centri ponovne uporabe. Ste že kdaj bili v takšnem centru/podjetju?

- Da.
- Ne.

10. Katere od spodaj naštetih centrov ponovne uporabe poznate oz. ste že slišali zanje? (Možnih je več odgovorov.)

- Center ponovne uporabe d.o.o., so.p.,
- Center uporabnih predmetov - CUP Izola,
- Center ponovne uporabe DEPO Vrhnika,

- Center ponovne uporabe Škart,
- središče ponovne uporabe ropotarnica Maribor,
- Zavod KNOF so.p.,
- drugo:

11. Uporaba starih ter prenovljenih predmetov je v zadnjem času trend. Katere od spodnjih »reuce« izdelkov bi kupili? (Možnih je več odgovorov.)

- Trajnostne blazine za odstranjevanje ličil.

Slika 21: Trajnostne blazine za odstranjevanje ličil

Vir: <https://www.cpu-reuse.com/images/virtuemart/product/blazine-make-up-02-1618335804.jpg>

Ženski predpasnik.

Slika 22: Ženski predpasnik

Vir: <https://www.cpu-reuse.com/images/virtuemart/product/predpasnik-zenski-02-1608199471.jpg>

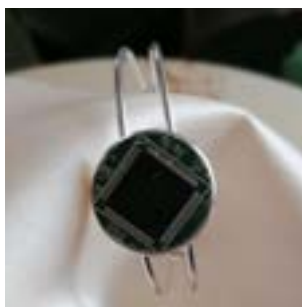
- Okrasna blazina.

Slika 23: Okrasna blazina

Vir: <https://www.cpu-reuse.com/images/virtuemart/product/blazine-1608197973.jpg>

- Zapestnica ELEKTRA 01.

Slika 24: Zapestnica ELEKTRA 01

Vir: <https://www.cpu-reuse.com/images/virtuemart/product/elektronska-zapestnica-01.jpg>

- Na novo preoblečen pisarniški stol.

Slika 25: Na novo preoblečen pisarniški stol

Vir: https://scontent.flju1-1.fna.fbcdn.net/v/t39.30808-1.fna&oh=00_AT8eIcjUIFQufXQMRYG3Sp_rCY1Umk2qmZV-sfFKvIBFmrg&oe=631692A9

- Kavna mizica.

Slika 26: Kavna mizica

Vir: https://scontent.flju1-1.fna.fbcdn.net/v/t39.30808--7&_nc_sid=730e14&_nc_ohc=1.fna&oh=00_AT_SKXtUkqmPqtIRF93nux7x4M_pzgJRi8G6UtnsqUs6A&oe=63159410

12. Ste že kdaj sami poskusili pohištvu, dekorativnemu predmetu ali kakšni drugi stvari vdihniti novo življenje, mu dati novo funkcijo, podobo ...?

- Da.
- Ne.
- Sem poskusil, toda ni uspelo.

Ponovna uporaba v zadnjem času postaja vedno večji trend. V centrih ponovne uporabe lahko poiščemo lasten navdih, kako se lotiti prenove pohištva ter ostalih stvari. Hvala za tvoj čas in odgovore! Izzivam te, da se v prihodnje, pri prenovi doma, namesto za novo pohištvo odločiš za staro in prenovljeno.

Priloga B: Intervju z gospo Heleno Taks Petan, pomočnico direktorice Centra za socialno delo Celje, enota Slovenske Konjice, torek, 30. avgust 2022

Gospa Helena, Vas moti, če pogovor snemam?

Ne, seveda ne.

Bi Vas prosila, za začetek, če bi lahko na kratko povedali, kdo ste in s čim se ukvarjate.

Mi smo Center za socialno delo Celje, enota Slovenske Konjice. Tako kot vsaka enota opravljamo določene naloge, ki so nam prepisane z zakoni. Področja našega delovanja so zelo različna, npr. odločanje o pravicah iz javnih sredstev. To je en del našega dela. Drugi del pa zajema varstvo otrok in družine ter varstvo odraslih. Gre za skupek številnih nalog, ki vam jih lažje napišem.

Bi Vas prosila.

Vam bom napisala.

Hvala. V bistvu za kakšna srečanja in s kom jo uporabljate, to prenovljeno sobico?

To sobico uporabljamo za stike otrok s starši. Predvsem s tistimi starši, s katerimi otrok ne živi. Stike pod nadzorom določi sodišče, mi pa smo prisotni, da nekako nadziramo, da stik dobro poteka. Otroci so različno stari, od najmlajših, praktično tudi od dojenčka naprej, pa tja do polnoletnosti. Kot sem rekla, stike pod nadzorom določi sodišče. Izvajajo se največ urico in pol nekje traja en stik, včasih tudi manj. Stiki so po navadi nekje enkrat tedensko v takem obsegu, kot sem rekla.

Razumem. Kje ste pa izvedeli za Center ponovne uporabe in zakaj ste se odločili ravno za to podjetje?

Za ta Center ponovne uporabe vemo kot prebivalci Slovenskih Konjic in poznamo, da ta center deluje tu, na področju Slovenskih Konjic. Odločili pa smo se predvsem za to v prvi vrsti, ker bi bila oprema ene sobe kar nek finančni zalogaj za center, ki nekih posebnih sredstev nima. Tu smo računali, da bo cenovno ugodneje oz. je naša strokovna delavka najprej iskala samo en artikel, v pogovoru z gospo Marinko Vovk pa je potem padla ideja s strani gospe Vovk, da nam lahko na način take donacije opremijo celotno sobico. Čeprav je bila naša začetna želja poiskati en cenovno ugoden dvosed ali mini kavč, je potem na predlog gospe Vovk uspela oprema celotne sobice. Kot občani smo vedeli, kako Center ponovne uporabe deluje, kje je in kaj nam nudi.

Ste že kdaj prej sodelovali s Centrom ponovne uporabe?

Ne, ker nimamo takšne dejavnosti, da bi lahko bili povezani, zgolj ko smo opremljali sobico.

Ste bili zanjo odgovorni vi ali kdo drug?

Kako ste mislili odgovorni?

Kdo je sploh dal pobudo, da bi poiskali ta dvosed?

Že dlje časa so strokovne delavke izvajale te stike pod nadzorom v svoji pisarni; ugotavljale so, da to res ni nek primeren prostor. Imeli pa smo en prostor na razpolago in smo rekli, zakaj pa ne. Torej da damo pisarniško opremo ven in opremimo kot domačo sobico. Dejansko je to zraslo *na zelniku* teh naših delavk, ki so to izvajale. Nekako družno, nas je bilo več, ki smo razmišljali, kako priti do neke opreme, da ne bo predrago.

Ko ste se odločili, po pogovoru z gospo Vovk, ste imeli potem kakšna pričakovanja oz. želje pri ureditvi prostora?

»Sedaj naša strokovna delavka ni več zaposlena, drugače bi ta pogovor ji omenila, da dela naprej. Vem, da se je gospa Marinka še z nekom oglasila tukaj pri nas, da so si ogledale prostor, samo to je vodila naša strokovna delavka, ki pa je sedaj ni več. Mislim, da je ideja, mogoče je naša delavka omenila, kaj bi želeli, drugače pa ideja, kaj vse naj bo notri, pa mislim, da je bila tista končna ideja bolj od razmišljanja tistih, ki so se ukvarjali s postavitvijo sobice. Zaključek pa je bil na centru ponovne uporabe.

Razumem, kako pa ste bili na koncu zadovoljni s končno podobo projekta?

Ja, smo bili zadovoljni, tudi strokovne delavke, ki so to gledale, so nekako ocenjevale, da je bilo uporabno za vsako starost otroka. Smo bili zadovoljni, ja.

Kakšni pa so bili odzivi uporabnikov te sobice? So bili oni tudi zadovoljni?

»Ja, glejte, kolikor mi je strokovna delavka prenesla sporočila o pozitivnem odzivu uporabnikov; bil je pozitiven odziv.

Razumem, bi se, če bi imeli še kakšno podobno situacijo, spet odločili za Center ponovne uporabe?

Če bi bilo potrebno, zagotovo, ker se nam zdi, v prvi vrsti je smiselno, da gremo tudi v to smer, kar se prenavlja, da se te stvari uporabijo. Sem prepričana, da.

V redu, najlepša hvala, gospa Helena, za ta pogovor, to bi bilo vse.

Ni za kaj, lep dan.

Priloga C: Tabela o izračunu prenovljene sobice v Centru za socialno delo Celje, enota Slovenske Konjice

Tabela 4: Seštevek cene za delo pri projektu.

PREDMET	KOLIČINA	CENA/KOS (eur)	SKUPAJ (eur)
Zavesa	1	18,00	18,00
Kavč (prenovljeno)	1	120,00	120,00
Velika blazina (prenovljeno)	2	180,00	240,00
Tabure (prenovljeno)	3	200,00	280,00
Mala blazina	3	14,00	42,00
Stoli, stojalo (prenovljeno)+barvanje	6	35,00	210,00
Miza, barvanje	1	50,00	50,00
Največji boks	2	36,00	72,00
Velik boks	6	40,00	240,00
Srednji boks	2	24,00	48,00
Manjši boks	5	20,80	104,00
Mini boks	4	12,50	50,00
Komoda, barvanje	1	55,00	55,00
Zunanja omarica, barvanje	1	25,00	25,00
Samostoječi obešalnik	1	15,00	15,00
Mali rdeč sedež	1	5,00	5,00
Zunanji tabure	1	8,00	8,00
Mali stol, barvanje	2	24,00	48,00
Mala miza, barvanje	1	15,00	15,00
Rdeči tepih	1	10,00	10,00
Otroški tepih	1	7,00	7,00
Krpanka	1	2,00	2,00

(se nadaljuje)

Velik pliško	1	10,00	10,00
Medvedki	2	6,00	12,00
Plišaste igrače	4	7,50	30,00
Družabne igre, igrače	1 kpl	25,00	25,00
Prt, podloge	1 kpl	5,00	5,00
Drobni material	1 kpl	131,00	131,00
Delo (izdelava izdelkov)			1000,00
Delo na terenu			200,00
SKUPAJ			3077,00
Donacija			2827,00
Za plačilo			250,00

Vir: lastna raziskava, 2021